

คຸ່ມມືອພຣະກຣຣມາາຈາຈາຣຍ໌

ຄນະສ່ງສ໌ອຳເກອຫຼ່ຍຍອດ ຈຳໜັດຕຣຳ ກາຄ ໓໗

ເຣືຍບເຣືຍງໂດຍ

ພຣະຄຣຸວິຣິຍກິຈໂສກິຕ

(ປຣະທິພຍ໌ ອາຣທຸຣວິຣິໂຍ)

ເຈົ້າອາວາສັດນ້ຳພຣາຍ ເຈົ້າຄນະອຳເກອຫຼ່ຍຍອດ

ຈັດພິມພ໌ໂດຍ

ສຳນັກງານເຈົ້າຄນະອຳເກອຫຼ່ຍຍອດ

ຈຳໜັດຕຣຳ ກາຄ ໓໗

คู่มือพระกรรมวาจาจารย์

เรียบเรียงโดย

พระครูวิริยกิจโสภิต

(ประทีพย์ อารทุธวิริยโย)

เจ้าอาวาสวัดน้ำพราย เจ้าคณะอำเภอห้วยยอด

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ภาค ๑๗

อนุโมทนา

การศึกษาพระธรรมวินัยเป็นกิจอันพึงกระทำอย่างยิ่งของพระภิกษุสงฆ์ผู้ตั้งใจดำเนินชีวิตในสมณเพศ การประกอบศาสนพิธีและการกล่าวกรรมวาจาโดยถูกต้องตามพระวินัย ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งความมั่นคงของพระศาสนา และเป็นแบบอย่างอันดีงามแก่สาธุชนผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ด้วยเหตุนี้ คณะสงฆ์อำเภอห้วยยอดจึงได้ร่วมกันจัดโครงการอบรมพระกรรมวาจาจารย์ขึ้น เพื่อให้พระภิกษุผู้จะประกอบหน้าที่ในพิธีกรรมต่าง ๆ ได้รับการฝึกฝน ทบทวน และเรียนรู้ถึงระเบียบแบบแผนแห่งพระวินัยอย่างถูกต้องและชัดเจน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอห้วยยอดให้สามารถปฏิบัติหน้าที่พระกรรมวาจาจารย์ได้อย่างมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย

ในการอบรมครั้งนี้ คณะผู้จัดทำได้เรียบเรียง หนังสือคู่มือพระกรรมวาจาจารย์ขึ้น เพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอนและทบทวนความรู้ รวมทั้งเป็นแหล่งอ้างอิงในการประกอบศาสนพิธีในโอกาสต่าง ๆ อันนับว่าเป็นกุศลกรรมอันประเสริฐที่จักก่อให้เกิดประโยชน์แก่พระภิกษุผู้ใฝ่เรียนรู้ และยังเป็นการสืบสานพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงต่อไป

ข้าพเจ้าในนามของเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด ขออนุโมทนาในความวิริยะอุตสาหะของคณะผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ ตลอดจนขอแสดงความชื่นชมต่อคณะพระวิทยากร ผู้มีส่วนในการถ่ายทอดความรู้แก่พระภิกษุผู้เข้าอบรมทุกท่าน และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย อานุภาพแห่งพระธรรมวินัย และผลแห่งกุศลจิตของท่านทั้งหลาย จงอภิบาลคุ้มครองให้ประสบแต่ความสุข ความเจริญ ด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธรรมะจริยา และสัมมาปฏิบัติ ตลอดกาลนานเทอญ

พระครูวิริยกิจโสภิต

เจ้าอาวาสวัดน้ำพราย เจ้าคณะอำเภอห้วยยอด

๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

คำสั่งเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด

ที่ ๐๑/๒๕๖๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะดำเนินงานโครงการอบรมพระกรรมวาจาจารย์ ประจำปี ๒๕๖๘

ด้วยคณะสงฆ์อำเภอห้วยยอด ได้กำหนดจัดโครงการอบรมพระกรรมวาจาจารย์ ระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘ นั้น เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และบทบาทหน้าที่ของพระกรรมวาจาจารย์ แก่พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอห้วยยอด อันจะส่งผลต่อการดำเนินกิจสงฆ์ให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยและระเบียบของมหาเถรสมาคม

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอบรมพระกรรมวาจาจารย์ ประจำปี ๒๕๖๘ ประกอบด้วย

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. พระครูกิตติญาณวิมล	ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบลลำภูรา
๒. พระครูอาทรจันทคุณ	ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบลห้วยนาง

คณะกรรมการอำนวยการ

๑. พระครูวิริยกิจโสภิต	เจ้าคณะอำเภอห้วยยอด	ประธานอำนวยการ
๒. พระครูรัชฎาเขตคณาภิรักษ์	เจ้าคณะอำเภอรษฎา	รองประธานอำนวยการ
๓. พระครูโกศลวีรธรรม	รองเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด	รองประธานอำนวยการ
๔. พระครูสุธรรมโสภณ	เจ้าคณะตำบลห้วยยอด	กรรมการ
๕. พระครูอรธวิมลกิจ	เจ้าคณะตำบลเขาขอบ	กรรมการ
๖. พระครูรัตนสิกขการ	เจ้าคณะตำบลห้วยนาง	กรรมการ
๗. พระครูจันทติลลคุณ	เจ้าคณะตำบลลำภูรา	กรรมการ
๘. พระครูอุบลภัทรคุณ	เจ้าคณะตำบลหนองช้างแล่น	กรรมการ
๙. พระครูขันตีสวรรณรัตน์	เจ้าคณะตำบลนาง	กรรมการ
๑๐. พระมหาธมยุทธ จันทโชโต	เจ้าคณะตำบลหนองบัว	กรรมการ
๑๑. เจ้าอธิการเสนีย์ ฐิตวณโณ	เจ้าคณะตำบลคลองปาง	กรรมการ
๑๒. เจ้าอธิการชูเกียรติ กิตติปัญญา	เจ้าคณะตำบลหนองปรือ	กรรมการ

มีหน้าที่

๑. อำนวยการฝึกอบรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
๒. ให้ข้อเสนอแนะและสั่งการแก่ฝ่ายดำเนินการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

/คณะกรรมการดำเนินงาน...

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. พระครูอรุณวิมลกิจ	เจ้าคณะตำบลเขากอบ	ประธาน
๒. พระครูจันทติลคุณ	เจ้าคณะตำบลลำภูรา	รองประธาน
๓. พระครูขันติสุวรรณ์	เจ้าคณะตำบลนาง	กรรมการ
๔. พระอธิการธรรมดล ธิรญาโณ	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด	กรรมการและเลขานุการ
๕. พระภุชงค์ สิริวิฑนโน	เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองช้างแล่น	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

๑. ดำเนินการฝึกอบรมและสอบความรู้พระกรรมวาจาจารย์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

คณะกรรมการเลขานุการ

๑. พระอธิการธรรมดล ธิรญาโณ	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด	ประธาน
๒. พระอธิการกิตติ อรุโณ	เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด	รองประธาน
๓. พระชาญชัย ปรีสุทโธ	เลขานุการเจ้าคณะตำบลห้วยยอด	กรรมการ
๔. พระโชคชัย สิริธโร	เลขานุการเจ้าคณะตำบลเขากอบ	กรรมการ
๕. พระพักรบ จิตตพโม	เลขานุการเจ้าคณะตำบลลำภูรา	กรรมการ
๖. พระภานุ วิบุโล	เลขานุการเจ้าคณะตำบลห้วยนาง	กรรมการ
๗. พระอรรถพล กิตติปาโล	เลขานุการเจ้าคณะตำบลนาง	กรรมการ
๘. พระภุชงค์ สิริวิฑนโน	เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองช้างแล่น	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

๑. ประสานงานและควบคุมการฝึกอบรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
๒. สรุปการดำเนินงานและรายงานผลต่อเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด เมื่อเสร็จการฝึกอบรม

ทั้งนี้ให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบและเต็มกำลังความสามารถ

สั่ง ณ วันที่ ๘ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

สารบัญ

การอบรมภาควิชาการ

๑

- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

๑

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

- ระเบียบมหาเถรสมาคม

๑๒

กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๓๗

การเตรียมตัวทดสอบภาคปฏิบัติ

๑๕

- การปฏิบัติหน้าที่อุปสัมปทาเปกข์

๑๕

- คำขอบรรพชาแบบเดิม

๑๕

การปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์

๑๖

- คำสอนนาค (พระธรรมปิฎก ติสสทตฺตมหาเถร)

๑๗

- การสอนมูลกรรมฐาน

๑๙

- คำสอนนาคอีกแบบหนึ่ง

๒๐

- การสอนมูลกรรมฐาน (อีกแบบหนึ่ง)

๒๓

- คำขอไตรสรณคมน์และศีลแบบเดิม

๒๔

การปฏิบัติหน้าที่พระกรรมวาจาจารย์

๒๔

- การให้ไตรสรณคมน์และศีลแบบเดิม

๒๔

- คำขอนิสังแบบเดิม

๓๐

- การให้นิสัง

๓๐

- การบอกบาตรและไตรจีวร

๓๒

- คำบอกสมณปริวาร

๓๒

- การสวดกรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์

๓๓

- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว

๓๔

- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์คู่

๓๔

- คำสอนซ้อม

๓๔

- กรรมวาจา เรียกอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยวเข้าหมู่สงฆ์

๓๕

- กรรมวาจา เรียกว่าอุปสัมปทาเพกซ์คู่เข้าหมู่สงฆ์	๓๖
- คำขออุปสมบทเดี่ยว	๓๖
- คำขออุปสมบทคู่	๓๖
- การอุปโลกนเผติยสงฆ์	๓๗
- คำอุปโลกนเผติยสงฆ์ สำหรับอุปสัมปทาเพกซ์เดี่ยว	๓๗
- คำอุปโลกนเผติยสงฆ์ สำหรับอุปสัมปทาเพกซ์คู่	๓๗
- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถามอันตรายิกธรรมอุปสัมปทาเพกซ์เดี่ยว	๓๘
- กรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอบถามอันตรายิกธรรมอุปสัมปทาเพกซ์คู่	๓๘
- คำสดถามอันตรายิกธรรม	๓๘
- ญัตติจตุตถกรรมวาจาอุปสมบทเดี่ยว	๓๙
- ญัตติจตุตถกรรมวาจาอุปสมบทคู่	๔๐
- การลงเวลาสำเร็จความเป็นภิกษุภาวะ	๔๒
การบอกอนุศาสน์	๔๒
- คำบอกอนุศาสน์แบบเดิม	๔๓
- คำบอกอนุศาสน์	๔๓
- รายละเอียดการสอบภาคปฏิบัติ เพื่อพิจารณาก่อนสรุปผลสอบ	๔๖

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีร် แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ และ มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎมหาเถรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์”

ข้อ ๒ กฎมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์ คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิก

(๑) กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอน พระอุปัชฌาย์

(๒) กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ในกฎหมายเถร สมาคมนี หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้แทน

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ในกฎหมายเถรสมาคมนี้ “พระอุปัชฌาย์” หมายความว่า พระภิกษุผู้ได้รับ แต่งตั้ง ให้มีหน้าที่เป็นประธานและรับผิดชอบในการให้บรรพชาอุปสมบทตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายเถรสมาคมนี้

ข้อ ๕ พระอุปัชฌาย์ มี ๒ ประเภท

(๑) พระอุปัชฌาย์สามัญ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ที่ได้รับแต่งตั้งจาก
เจ้าคณะใหญ่

(๒) พระอุปัชฌาย์วิสามัญ ได้แก่ พระอุปัชฌาย์ที่ได้รับแต่งตั้งจาก
สมเด็จพระสังฆราช

ข้อ ๖ พระภิกษุผู้ได้รับตราตั้งพระอุปัชฌาย์อยู่ก่อนใช้กฎหมายอาญา
ให้คงเป็นพระอุปัชฌาย์ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญา

หมวด ๒

การแต่งตั้งพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๗ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลหนึ่ง ให้มีพระอุปัชฌาย์เพียงหนึ่งรูป
เว้นแต่มีกรณีพิเศษ

ข้อ ๘ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งพระอุปัชฌาย์ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ
ดังต่อไปนี้

(๑) มีตำแหน่งในทางการปกครองชั้นเจ้าอาวาสขึ้นไป เว้นแต่พระอาราม
หลวง

(๒) มีพรรษาพ้น ๑๐

(๓) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือน
ไม่สมประกอบ หรืออาพาธเป็นโรคติดต่อ เช่น โรคเรื้อน หรือวัณโรคในระยะอันตราย

(๔) มีประวัติความประพฤติดี

(๕) เป็นที่นับถือของประชาชน ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์

(๖) เป็นเปรียญหรือนักธรรมเอก เว้นแต่ในบางท้องถิ่นซึ่งเจ้าคณะพิจารณา
เห็นสมควรผ่อนผัน

(๗) มีความสามารถฝึกสอนผู้อยู่ในปกครองให้เป็นพระภิกษุสามเณรที่ดีตามพระธรรมวินัย และสามารถบำเพ็ญกรณียกิจอันอยู่ในหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ได้

(๘) มีความรู้ความสามารถ ทำอุปสมบทกรรมให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย และระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์

ข้อ ๙ ในการแต่งตั้งพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัดเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้พิจารณาเลือกพระสังฆาธิการผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติตามข้อ ๘ แล้วรายงานรับรอง ขอแต่งตั้งเสนอขึ้นไปตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาค ดังนี้

(๑) ตั้งรองเจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะอำเภอเป็นพระอุปัชฌาย์ให้เจ้าคณะจังหวัด เป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

(๒) ตั้งรองเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะตำบลเป็นพระอุปัชฌาย์ให้เจ้าคณะอำเภอเป็นผู้รายงาน รับรองขอแต่งตั้ง

(๓) ตั้งรองเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ให้เจ้าคณะตำบลเป็นผู้เสนอรายงานรับรองการแต่งตั้ง

เมื่อเจ้าคณะภาคได้รับรายงานรับรองขอแต่งตั้งแล้ว ให้ดำเนินการฝึกซ้อมบวรมหกรรมหรือสอบความรู้ตามความในข้อ ๔๑ เมื่อเห็นเป็นการสมควรแล้ว ให้เสนอรายงานรับรองไปยังเจ้าคณะใหญ่ เพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ต่อไป

ข้อ ๑๐ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค หรือเจ้าคณะจังหวัดเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้ผู้บังคับบัญชาเหนือรายงานตามลำดับ เพื่อสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งตามมติ มหาเถรสมาคม

ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาเลือกแล้วเสนอรายงานรับรองตามลำดับเพื่อทรงแต่งตั้งตามความในวรรคต้น

ข้อ ๑๑ พระสังฆาธิการจะปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์ได้ ต่อเมื่อได้รับตราตั้งพระอุปัชฌาย์แล้ว

หมวด ๓ หน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๑๒ พระอุปัชฌาย์มีหน้าที่ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้เฉพาะตนและเฉพาะภายในเขต ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๔ แห่งกฎหมายเถรสมาคมนี้

ข้อ ๑๓ พระอุปัชฌาย์ต้องพบและสอบสวนกุลบุตรให้ได้คุณลักษณะก่อนจึงรับให้บรรพชาอุปสมบทได้ คุณลักษณะของกุลบุตรนั้น ดังนี้

(๑) เป็นคนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลหรืออำเภอที่จะบวช และมีหลักฐานมีอาชีพชอบธรรม หรือแม้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอื่น แต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่าเป็นคนมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ใช่คนจรจัด

(๒) เป็นสุภาพชน มีความประพฤติดีประพฤติชอบไม่มีความประพฤติเสียหายเช่น ดิตสุราหรือยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

(๓) มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือไทยได้

(๔) ไม่เป็นผู้มีทิฏฐิวิบัติ

(๕) เป็นผู้ปราศจากบรรพชาโทษ และมีร่างกายสมบูรณ์ อาจบำเพ็ญสมณกิจได้ไม่เป็นคนชรา ไร้ความสามารถหรือทุพพลภาพ หรือพิการ

(๖) มีสมณบริวารครบถ้วนและถูกต้องตามพระวินัย

(๗) เป็นผู้สามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเองและถูกต้องไม่วิบัติ

ข้อ ๑๔ พระอุปัชฌาย์ต้องงดเว้นการให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนต้องห้ามเหล่านี้

(๑) คนทำความผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน

(๒) คนหลบหนีราชการ

(๓) คนต้องหาในคดีอาญา

(๔) คนเคยถูกตัดสินจำคุกโดยฐานเป็นผู้ร้ายสำคัญ

(๕) คนถูกห้ามอุปสมบทเด็ดขาดทางพระศาสนา

(๖) คนมีโรคติดต่อเป็นที่น่ารังเกียจ เช่น วัณโรคในระยะอันตราย

(๗) คนมีอวัยวะพิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจพระศาสนาได้

ข้อ ๑๕ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทในวัดใด ต้องได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ห้ามเข้าไปให้บรรพชาอุปสมบทในวัดของผู้อื่นโดยมิได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาส

ข้อ ๑๖ เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปัชฌาย์จะรับผู้ใดบวช ต้องมีผู้รับรองและให้ผู้รับรองของผู้นั้นนำผู้จะบวชมามอบตัวพร้อมด้วยใบสมัครและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทตามความในข้อ ๔๑ ซึ่งจะขอได้จากพระอุปัชฌาย์ ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ให้เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ สอบสวนผู้จะมาบวชตามความในข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ ซึ่งปรากฏตามข้อปฏิญญาในใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และสอบถามผู้รับรองตามข้อรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท จนเป็นที่เข้าใจถูกต้องตรงกันดีแล้ว จึงรับใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบทและใบรับรอง แล้วดำเนินการฝึกซ้อมผู้จะบวชต่อไป

ข้อ ๑๗ เจ้าอาวาสผู้มีได้เป็นพระอุปัชฌาย์ จะรับผู้ใดบวชในวัดของตนให้นำผู้สมัครขอบรรพชาอุปสมบทนั้น ไปมอบตัวแก่พระอุปัชฌาย์พร้อมทั้งใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท ก่อนถึง วันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระอุปัชฌาย์ผู้จะรับบวชปฏิบัติตามความในข้อ ๑๖ วรรค ๒

ข้อ ๑๘ ใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบทและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทให้ยื่นต่อเจ้าอาวาสผู้มีได้เป็นพระอุปัชฌาย์ ๒ ฉบับ เพื่อเจ้าอาวาสเก็บรักษาไว้ฉบับหนึ่งและพระอุปัชฌาย์เก็บไว้ฉบับหนึ่ง ถ้าเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ยื่นเพียงฉบับเดียว

ข้อ ๑๙ พระอุปัชฌาย์เมื่อให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรแล้ว มีหน้าที่ต้องถือเป็นการธรรมาภิบาลดูแลสั่งสอนสัทธิวิหาริกของตนให้ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ ต้องชวนขยาย

ให้ได้รับการศึกษาพระธรรมวินัย และต้องออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธิวิหาริกตามความในข้อ ๔๑ เพื่อแสดงสังกัดถิ่นที่อยู่และความบริสุทธิ์แห่งสมณเพศ

ถ้าสัทธิวิหาริกผู้มีพรรษายังไม่พ้น ๕ จะไปอยู่ในวัดอื่นใด เมื่อพระอุปัชฌาย์เห็นสมควรก็ให้สอบถามไปยังเจ้าอาวาสวัดนั้น เมื่อได้รับคำยืนยันรับรองที่จะปกครองดูแลสั่งสอนแทนได้ จึงให้ทำหนังสือฝากและมอบภาระธุระแก่เจ้าอาวาสวัดนั้น ให้เป็นผู้ปกครองดูแลสั่งสอนแทนตน

ถ้าสัทธิวิหาริกผู้นั้นมีพรรษายังไม่พ้น ๕ จะย้ายไปอยู่ในวัดอื่นต่อไปอีกให้เจ้าอาวาสผู้รับฝากปกครองแจ้งไปยังพระอุปัชฌาย์ เพื่อได้ปฏิบัติการตามความ ในมาตรา ๒ แต่ถ้าพระอุปัชฌาย์นั้นพ้นจากความเป็นพระอุปัชฌาย์แล้ว ก็ให้เจ้าอาวาสผู้ปกครองปฏิบัติการตามความในวรรค ๒

ข้อ ๒๐ พระอุปัชฌาย์ต้องส่งบัญชีสัทธิวิหาริกของตนตามความในข้อ ๔๑

หมวด ๔

เขตพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๑ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้ภายในเขตที่ระบุไว้ในตราตั้ง หรือเขตอำนาจที่ตนปกครองอยู่ในปัจจุบัน คือ ถ้าเป็น

- (๑) เจ้าอาวาส ภายในวัดของตน
- (๒) เจ้าคณะตำบล ภายในเขตตำบลของตน
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ ภายในเขตอำเภอของตน
- (๔) เจ้าคณะจังหวัด ภายในเขตจังหวัดของตน
- (๕) เจ้าคณะภาค ภายในเขตภาคของตน
- (๖) เจ้าคณะใหญ่ ภายในเขตหนของตน

พระอุปัชฌาย์ที่ดำรงตำแหน่งประธานและกรรมการมหาเถรสมาคม ไม่จำกัดเขต

ข้อ ๒๒ ถ้าไม่มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น พระอุปัชฌาย์ผู้เป็นกิตติมศักดิ์ในตำแหน่งปกครอง ให้บรรพชาอุปสมบทได้ในเขต อนุรูปแก่ตำแหน่งปกครองเดิมของตน ตลอดเวลาที่ตนยังสำนักอยู่ในวัด หรือในเขตที่ตนเคยปกครองนั้นเว้นแต่เป็นเจ้าคณะภาคกิตติมศักดิ์ แม้มิได้อยู่ในเขตที่ตนเคยปกครองก็ให้บรรพชาอุปสมบทในเขตที่ตนเคยปกครองนั้นได้

ข้อ ๒๓ พระอุปัชฌาย์ผู้ลาออกจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือถูกให้ออกจากตำแหน่งในทางปกครอง และไม่ได้เป็นกิตติมศักดิ์ แต่ยังคงเป็นเจ้าอาวาส ให้เป็นพระอุปัชฌาย์ได้เฉพาะในวัดของตน

ข้อ ๒๔ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทนอกเขตของตนได้ ต่อเมื่อเจ้าของเขตขอร้อง หรือได้ขออนุญาตเจ้าของเขตตามฐานานุรูปดังกล่าวในข้อ ๒๑ และได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของเขตแล้ว หรือได้ขอและรับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดเป็นครั้งคราว

หมวด ๕

การระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๕ หน้าที่พระอุปัชฌาย์ต้องระงับในเมื่อ

(๑) พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง และมีได้เป็นกิตติมศักดิ์ในตำแหน่งนั้น ๆ หรือถูกให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง

(๒) ขาดคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๘

(๓) ถูกเป็นจำเลยในอธิกรณ์ที่มีโทษถึงให้สึก และอยู่ในระหว่างไต่สวนพิจารณาวินิจฉัย

(๔) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๖ การระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามความในข้อ ๒๕ (๒) และ (๓) ของพระสังฆาธิการตำแหน่งต่ำกว่าชั้นเจ้าคณะอำเภอให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชา

ของพระอุปัชฌาย์รูปนั้นรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งระงับจากหน้าที่พระอุปัชฌาย์ ถ้าเป็นเจ้าคณะอำเภอ ให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาสั่งระงับจากหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ส่วนพระสังฆาธิการตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้บังคับบัญชาเหนือพิจารณาสั่งระงับ

ข้อ ๒๗ การถอดถอนพระอุปัชฌาย์ตามความในข้อ ๒๕ (๔) ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ แห่งกฎหมายธรรมนูญนี้

หมวด ๖

จรรยาพระอุปัชฌาย์

ส่วนที่ ๑

จรรยา

ข้อ ๒๘ พระอุปัชฌาย์ ต้องเอื้อเฟื้อ สัจจะ ประพฤติ ตามพระธรรมวินัย และกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นแบบอย่างอันดีของสัทธิวิหาริก

ข้อ ๒๙ พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายธรรมนูญนี้

ข้อ ๓๐ พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหรือคำแนะนำชี้แจงของพระสังฆาธิการ ผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายธรรมนูญนี้

ข้อ ๓๑ พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง มิให้บรรพชาอุปสมบทกรรมวิบัติบกพร่องไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ

ส่วนที่ ๒

การรักษาจริยา

ข้อ ๓๒ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีหน้าที่ควบคุมดูแลแนะนำชี้แจง หรือสั่งพระอุปัชฌาย์ในเขตบังคับบัญชาของตน ให้ปฏิบัติตามจริยาพระอุปัชฌาย์โดยเคร่งครัด

ส่วนที่ ๓

การละเมิดจริยา

ข้อ ๓๓ พระอุปัชฌาย์รูปใด ปฏิบัติหน้าที่โดยละเมิดจริยาต้องได้รับโทษฐานละเมิดจริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์
- (๒) ให้ระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ชั่วคราวไม่เกิน ๒ ปี
- (๓) เรียกตัวมาอบรมชั่วคราวไม่เกิน ๑ ปี
- (๔) ให้ทำทัณฑ์บน
- (๕) ตำหนิโทษเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อ ๓๔ การให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์นั้น จะทำได้ต่อเมื่อพระอุปัชฌาย์ละเมิดจริยาโดยจงใจให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนต้องห้ามตามความในข้อ ๑๔

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาของพระอุปัชฌาย์นั้น รายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เมื่อได้สอบสวนและได้ความจริงตามรายงานนั้นแล้วให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งสั่งถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่ง พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือ อาจสั่งให้พักหน้าที่พระอุปัชฌาย์ก่อนได้ แต่ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้นดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัดให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้สั่งพัก

ข้อ ๓๕ พระอุปัชฌาย์รูปใด ละเมิดจริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากที่บัญญัติไว้ในข้อ ๓๔ เมื่อผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นสมควรลงโทษสถานเบาลงมาสถานเดียว หรือหลายสถานโดยสมควรแก่ ความผิด

(๑) ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้นดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัด ให้ผู้ บังคับบัญชารายงานเสนอตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษ แล้วรายงานผู้มีอำนาจแต่งตั้งทราบ

(๒) ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้น ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้บังคับบัญชารายงานเสนอตามลำดับ จนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งเพื่อพิจารณาสั่งลงโทษ

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์เคยถูกลงโทษตามข้อ ๓๓ (๓) (๔) และ (๕) มาแล้วไม่เข็ดหลาบ กระทำผิดอีก ให้ลงโทษในสถานที่หนักกว่าโทษเดิม

ข้อ ๓๗ พระอุปัชฌาย์รูปใด ถูกระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๒๕ ก็ดี ถูกระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๓๓ (๒) ก็ดี ถูกพักหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๓๔ วรรค ๓ ก็ดี หากฝ่าฝืนให้ บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรอีก หรือถูกลงโทษตามความในข้อ ๓๓ (๒) แล้วไม่เข็ดหลาบ ละเมิดซ้ำอีกให้ถือว่าเป็นการละเมิดจริยาพระสังฆาธิการอย่างร้ายแรง ฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามความในข้อ ๕๔ (๓) แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับ จนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งพระสังฆาธิการผู้เป็นพระอุปัชฌาย์รูปนั้น เพื่อพิจารณาสั่งถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

หมวด ๗

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๓๘ พระภิกษุรูปใดไม่ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ตามกฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ บังอาจให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรต้องระหว่างโทษตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๓๙ บุคคลผู้ได้รับบรรพชาอุปสมบทตามความในข้อ ๓๗ และข้อ ๓๘ ให้ถือว่าบรรพชาอุปสมบทโดยมิชอบ ไม่มีสิทธิได้รับประโยชน์อันพระภิกษุสามเณรจะพึงได้

ข้อ ๔๐ ในกรณีแต่งตั้งหรือถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ให้ผู้แต่งตั้งหรือผู้ถอดถอนแจ้งการแต่งตั้งหรือการถอดถอนไปยังสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยประการใด ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตามความในวรรคต้น

ข้อ ๔๑ วิธีปฏิบัติในการฝึกซ้อมบวช หรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ก็ดี ในการทำใบสมัครรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทก็ดี ในการออกหนังสือสุทธิให้แก่สหัตถิหาริกก็ดี ในการส่งบัญชี สหัตถิหาริกก็ดี ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๖

สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

ระเบียบมหาเถรสมาคม
กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๓๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ และในข้อ ๔๑ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่ พระอุปัชฌาย์ พ.ศ.๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดวิธี ปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๐๗

หมวด ๑

การฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๔ ในการฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ ให้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- (๑) หน้าที่เจ้านาค เช่น การขานนาค
- (๒) หน้าที่พระกรรมวาจาจารย์ เช่น สวดญัตติ อนุสาวนา ได้คล้องแคล้วเป็นอักษรสมบัติ
- (๓) หน้าที่พระอุปัชฌาย์ คือ สอนนาค สอนกรรมฐาน ให้ผ้าให้นีสัย บอกรับบิหาร เพลียงสงฆ์ ซึ่งเรียกว่าอุปโลกน และบอกอนุศาสน์

- (๔) สมบัติ คือ วัตถุ สีม่า ปริส กรรมวาจา และวิบัติซึ่งตรงกันข้าม
- (๕) อัฐบริวารที่สำคัญขาดไม่ได้
- (๖) การนับอายุอุปสัมปทาเปกซ์ และการตั้งนามฉายาตามวันเกิด
- (๗) การสวดนาคเดี่ยวหรือหลายนาค ต้องสมมติให้สวด เพื่อรู้จักเปลี่ยนวิภัติ และการรนต์เฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจา
- (๘) การนับเวลาสำเร็จญัตติจตุตถกรรมและการออกหนังสือสุทธิ
- (๙) หน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามหนังสือวินัยมุขและกฎหมายมหาเถรสมาคมว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๕ ถ้ามิได้กำหนดเป็นอย่างอื่น การฝึกซ้อมบรณนั้นให้เป็นไปตามวิธีการให้บรรพชา อุปสมบทแห่งลัทธิวินัยสงฆ์

หมวด ๒

การทำใบสมัครและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท

ข้อ ๖ ในการทำใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และใบรับรองผู้บรรพชาอุปสมบทให้ทำตามแบบท้ายระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

หมวด ๓

การออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธิวิหาริก

ข้อ ๗ หนังสือสุทธิที่พระอุปัชฌาย์ออกให้แก่สัทธิวิหาริกของตน ให้ใช้หนังสือสุทธิซึ่งกรมการศาสนาจัดพิมพ์ โดยอนุมัติมหาเถรสมาคม

ข้อ ๘ เมื่อพระอุปัชฌาย์ออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธิวิหาริกผู้ใดแล้ว ให้บันทึกรายการในหนังสือสุทธิ ของสัทธิวิหาริกผู้นั้นไว้เป็นหลักฐานในทะเบียนสัทธิวิหาริก

หมวด ๔

การส่งบุญสี่สัทธิวิหาริก

ข้อ ๙ ให้พระอุปัชฌาย์ ทำบุญสี่สัทธิวิหาริกของตน ที่บรรพชาอุปสมบทใหม่ ในปีหนึ่ง ๆ ส่งพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือตามกำหนดดังนี้

(๑) ส่งเจ้าคณะอำเภอก่อนวันสิ้นเดือน ๙ ของปี

(๒) เจ้าคณะอำเภอรวบรวมส่งเจ้าคณะจังหวัดก่อนวันกลางเดือน ๑๐
ของปี

(๓) เจ้าคณะจังหวัดรวบรวมส่งเจ้าคณะภาคก่อนวันสิ้นเดือน ๑๐ ของปี

(๔) เจ้าคณะภาครวบรวมส่งเจ้าคณะใหญ่ก่อนวันกลางเดือน ๑๑ ของปี

ข้อ ๑๐ ในการทำบุญสี่สัทธิวิหาริก ให้ทำตามแบบบุญสี่ท้ายระเบียบ
มหาเถรสมาคมนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๗

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

การเตรียมตัวทดสอบภาคปฏิบัติ

กรรมวาจาจารย์ แปลว่า อาจารย์ผู้สวดกรรมวาจา คือภิกษุผู้ทำหน้าที่สวดประกาศในท่ามกลางสงฆ์เวลาทำพิธีอุปสมบท เพื่อให้สงฆ์ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวอุปสัมปทาเปกข์หรือผู้ขอบวช และถามมติของสงฆ์ว่าจะยอมรับผู้ขอบวชให้เป็นภิกษุหรือไม่ เรียกกันว่า พระกรรมวาจาจารย์

กรรมวาจาจารย์เป็นคู่กับพระอนุสาวนาจารย์ ซึ่งทำหน้าที่บอกอนุศาสน์หรือคำสอนเกี่ยวกับระเบียบวินัยเบื้องต้นแก่ผู้บวชที่เป็นภิกษุใหม่ ในปัจจุบันทั้งสองรูปทำหน้าที่เหมือนกันคือสวดประกาศ ฉะนั้นจึงเรียกว่า “คู่สวด” หรือ “พระคู่สวด” ส่วนหน้าที่บอกอนุศาสน์กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์

การให้บรรพชาอุปสมบทแบบเดิม

การปฏิบัติหน้าที่อุปสัมปทาเปกข์

คำขอบรรพชาแบบเดิม

อุปสัมปทาเปกข์พึงยืนประณมมือกล่าวคำขอมาโทษ ดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต/ สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต/ มะยา กะตัง
ปุณญัง สามินา อะนุโมติตัพพัง// สามินา กะตัง ปุณญัง มัยหัง ทาตัพพัง//
สาธุ/ สาธุ/ อนุมโธทามิ ฯ

อุกาสะ การุญญัง กัตถวา/ ปัพพัชัง เทถะ เม ภันเต// ฯ

อุปสัมปทาเปกข์พึงนั่งคุกเข่าแล้วกล่าวคำขอบรรพชาต่อไปว่า

อะหัง ภันเต/ ปัพพัชัง ยาจามิ//

หุตติยัมปิ อะหัง ภันเต/ ปัพพัชัง ยาจามิ//

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต/ ปัพพัชัง ยาจามิ//

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/ อิมัง กาสาวัง
คะเหต์วา/ ปัพพาเซถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/ อิมัง กาสาวัง
คะเหต์วา/ ปัพพาเซถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/ อิมัง กาสาวัง
คะเหต์วา/ ปัพพาเซถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

อุปสัมทาเปกข์พึงน้อมผ้าไตรถวายแก่พระอุปัชฌาย์แล้วว่าต่อไปว่า

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/ เอตัง กาสาวัง
ทัตถวา/ ปัพพาเซถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/ เอตัง กาสาวัง
ทัตถวา/ ปัพพาเซถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

สัพพะทุกขะนิสสะระณะ/ นิพพานะ/ สัจฉิกะระณัตถายะ/ เอตัง กาสาวัง
ทัตถวา/ ปัพพาเซถะ มัง ภันเต/ อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

เมื่ออุปสัมทาเปกข์กล่าวคำขอบรรพชาจบแล้ว พึงกราบพระอุปัชฌาย์ ๓ ครั้ง
แล้ว นั่งพับเพียบประณมมือ ตั้งใจรับฟังโอวาทของพระอุปัชฌาย์จะกล่าวสอนเรื่องการ
บรรพชาอุปสมบทต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์

การสอนนาค

เมื่อเจ้านาคกล่าวคำขอบรรพชาขานแล้ว มอบผ้าไตรถวายพระอุปัชฌาย์แล้ว
พึงนั่งพับเพียบประณมมือทอดสายตาลงข้างหน้า ระยะประมาณ ๑ ศอก ตั้งใจรับฟัง
โอวาทเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนา ดังนี้

คำสอนนาค

โดย พระธรรมปิฎก (เพื่อน ติสฺสทตฺตมหาเถร)

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร

พุทธศักราช ๒๕๘๕

บัดนี้ (ตัวนาค) มาขอบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ควรปลุกศรัทธา ปสาทะ ความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ตั้งศาสนา และทรงอนุญาต การบรรพชาอุปสมบทนั้น ๆ เบื้องต้นที่จะปลุกศรัทธาปสาทะความเชื่อความเลื่อมใส นั้น ต้องศึกษาว่า พระพุทธเจ้า มีคุณความดีอย่างไรบ้าง ฯ

พระพุทธเจ้านั้นมีคุณความดี คือ มีพระปรีชาปรีชาญาณรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ ควรเห็น ทั้งคุณและโทษ ทั้งประโยชน์และมิใช่ประโยชน์ ตลอดถึงอริยสัจ ๔ ไม่มีใคร เป็นที่ยาก จะสั่งสอน ส่วนนี้ **พระปัญญาคุณ** ฯ

พระองค์ ทรงละสิ่งที่เป็นโทษ คือ อาสวกิเลสเครื่องเศร้าหมองได้หมด กับทั้งวาจา กิริยากายาวาจาที่กิเลสอบรมมานาน ทรงบริบูรณ์ด้วยคุณธรรมเป็นแก่นสารโดยเอนก ส่วนนี้ **พระบริสุทธิคุณ** ฯ

พระองค์มีพระบวรสันดาน เต็มไปด้วยความเมตตากรุณาในหมู่สัตว์ซึ่งเราร้อนอยู่ ด้วยเพลิงกิเลสและกองทุกข์ ทรงแสดงธรรมสั่งสอนให้สัตว์ได้ฟังและปฏิบัติดับเพลิง กิเลส และกองทุกข์เสียได้ มิได้ทรงเห็นแก่ ความลำบากทุกข์ยากเหน็ดเหนื่อยพระองค์ ส่วนนี้ **พระมหากรุณาธิคุณ** ฯ

ท่านผู้ดำรงอยู่ในพระคุณทั้ง ๓ ประการนี้ เรียกว่า พระพุทธเจ้า แปลว่า ท่านผู้รู้ดี รู้ชอบ ฯ

เมื่อพระพุทธเจ้ารู้ดีรู้ชอบเช่นนี้แล้ว ทรงเอ็นดูกรุณาในหมู่สัตว์จึงได้ทรงแสดง ธรรมแนะนำสั่งสอน ฯ ธรรม คำสั่งสอนของพระองค์นั้นแล เรียกว่าปริยัติธรรม เพราะเป็นคุณที่ผู้ปฏิบัติจะต้องเล่าเรียน ท่องบ่น จำทรง ศึกษา ให้รู้จักเข้าใจเนื้อความ ฯ ใจความในปริยัตินี้ประกาศข้อปฏิบัติ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ฯ

การรักษากายวาจาให้บริสุทธิ์ ไม่ประพฤติล่วงกิเลสอย่างหยาบที่จะพึงกระทำ
ด้วยกาย วาจา ชื่อว่า **ศีล** ฯ

การรักษาใจให้บริสุทธิ์ คือเพ่งใจไว้ในอารมณ์เดียว ไม่ให้เกะเกี้ยวเผลอเหมอง
ด้วยนิมิตทั้ง ๕ ชื่อว่า **สมาธิ** ฯ

ความทำทวิญญูความเห็น ให้ชื่อตรงตามความเป็นจริง ชื่อว่า **ปัญญา** ฯ

ศีล สมาธิ ปัญญา นี้แลเรียกว่า ปฏิบัติธรรม เพราะเป็นคุณที่ผู้ปฏิบัติจะพึงดำเนิน
กาย วาจา ใจ และทวิญญูของตนให้เป็นไปตาม ฯ

เมื่อผู้ปฏิบัติประพฤติดำเนินไปในศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ได้บรรลุถึงความบริสุทธิ์ คือ
มรรคผลนิพพานอันใด มรรคผลนิพพานอันนั้นแล เรียกว่า ปฏิเวธธรรม เพราะเป็นคุณ
ที่ผู้ปฏิบัติจะพึงรู้แจ้งแทงตลอดได้เฉพาะตัวด้วยปัญญา ฯ

ปริยัติก็ดี ปฏิบัติก็ดี ปฏิเวธก็ดี ทั้ง ๓ ประการนี้ รวมเรียกสั้น ๆ ว่า พระธรรม
เพราะเป็นสภาพที่ทรงผู้ปฏิบัติไว้ไม่ให้เป็นคนชั่ว และให้ตั้งอยู่ในที่ดี มิให้ตกไปในที่ชั่ว
มีทุกข์ตอব্য เป็นต้น ฯ

หมู่ชนที่ได้สดับฟังธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ตั้งใจปฏิบัติตาม
ศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ จนละอาสวกิเลส ได้ขาดจากสันดาน
โดยเอกเทศบ้าง โดยสิ้นเชิงบ้าง กล่าวนามตามภูมิที่ละกิเลส นั้น ๆ ว่า พระโสดาบัน
พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ ท่านทั้ง ๔ จำพวกนี้แล เรียกว่า พระสงฆ์
เพราะเป็นหมู่เป็นพวกที่ประพฤติเสมอเหมือนกันด้วยศีลและทวิญญู ฯ

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้ง ๓ นี้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา
ผู้จะมาขอบรรพชาอุปสมบท ต้องตั้งใจถึงเป็นสรณะที่พึ่งเคารพนับถือเสียก่อน

เหตุฉะนั้น (ตัวเจ้า) จงตั้งใจในบัดนี้ว่า บัดนี้ข้าพเจ้าถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะที่
ระลึก เคารพ นับถือของข้าพเจ้า บัดนี้ ข้าพเจ้าถึงพระธรรมเป็นสรณะที่ระลึกเคารพนับ
ถือของข้าพเจ้า บัดนี้ ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์เป็นสรณะที่ระลึกเคารพ นับถือของข้าพเจ้า

ในเมื่อได้ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะที่ระลึกเคารพนับถือดังนี้แล้ว จึงควรได้บรรพชาอุปสมบทต่อไป

การสอนมูลกรรมฐาน

บัดนี้ ท่านจงตั้งใจเรียนพระกัมมัฏฐานตามแบบพระโบราณจารย์แต่ปางก่อน ที่ได้สอนกันสืบ ๆ มา เป็นอุบายสำหรับจะทำความสมาธิให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นที่ตั้งของปัญญาต่อไป จงศึกษาตามโดยพระบาลี ดังนี้ก่อน (บอกทีละบท)

เกสา / โลมา/ นะขา/ ทันตา/ ตะโจ/ นี้เรียกว่า อนุโลม คือว่าไปตามลำดับ แล้วถอยกลับเข้ามาเป็นปฏิโลม ดังนี้ (บอกทีละบท) ตะโจ/ ทันตา/ นะขา/ โลมา/ เกสา/ ฯ

จงศึกษาให้รู้เนื้อความ เกสา คือสิ่งที่เป็นเส้น ๆ งอกขึ้นนศีรษะเบื้องหน้าเพียงหน้าผาก เบื้องหลังเพียงปลายคอ ต่อเบื้องขวางมีหมวกหู ทั้งสองข้างเป็นที่สุดได้แก่ ผม ฯ

โลมา คือสิ่งที่เป็นเส้น ยกเว้นเกสาเสีย งอกขึ้นทั่วสรรพางค์กาย เว้นฝ่ามือฝ่าเท้าได้แก่ ขน ฯ

นะขา คือสิ่งที่เป็นเกล็ด ๆ งอกขึ้นตามปลายมือปลายเท้าครบทุกแห่งได้แก่ เล็บ ฯ

ทันตา คือกระดูกที่เป็นซี่ ๆ งอกขึ้นที่ตา เบื้องล่าง เบื้องบน สำหรับบดเคี้ยวอาหาร ได้แก่ ฟัน ฯ

ตะโจ คือสิ่งที่หุ้มอยู่ทั่วตัว ได้แก่ หนัง ฯ

เมื่อรู้จักสิ่งทั้ง ๕ อย่างนี้แล้ว พิจารณาอย่างไร จึงจะเป็นพระกัมมัฏฐาน ถ้าพิจารณาว่าเป็นของดีของงาม น่ารักใคร่ พึงใจ ก็ไม่เป็นพระกัมมัฏฐาน เพราะการพิจารณา เช่นนั้นเป็นเหตุทำความกำหนัดยินดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เป็นปัจจัย ยั่ววนกิเลสเช่นนั้น ที่เกิดขึ้นแล้ว ให้แก่กล้ามากขึ้น ต่อเมื่อพิจารณาว่าเป็นของไม่ดีไม่งาม

ไม่น่ารักใคร่ ฟังใจ เป็นของโสโครกปฏิกุลตามเป็นจริงอย่างไหนแล เป็นพระกัมมัฏฐาน เพราะการพิจารณาเช่นนั้น เป็นเหตุห้ามกันความกำหนดยินดีซึ่งยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น เป็นอุบายปราบปรามกิเลสเช่นนั้น ซึ่งเกิดขึ้นแล้วให้สงบน้อยถอยเบาบางไปจาก สันดาน เมื่อพิจารณาโดยอาการย่อเพียงเท่านี้ ไม่พอเพื่อให้เห็นว่าเป็นของปฏิกุล น่าเกลียดได้ ก็จงพิจารณาตรวจตราให้ละเอียดออกไป โดยส่วนทั้ง ๕ คือ สี สัญฐาน กลิ่น ที่เกิด ที่อยู่ว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ๕ อย่างนี้ สีเป็นอย่างไร สัญฐานคือรูปร่าง เป็นอย่างไร กลิ่นเป็นอย่างไร ที่เกิดที่อยู่ในที่ไหน เมื่อพิจารณาไปเช่นนี้ ก็จะเห็นได้ว่า แต่ละสิ่งละอย่าง สีก็ไม่งาม สัญฐานคือรูปร่าง ก็ไม่น่ารักใคร่ กลิ่นก็ปฏิกุล ที่เกิดที่อยู่ ก็เกิดอยู่ในที่อันชุ่มแฉ่ด้วยปุพฺพโลหิต ซึ่งมีอยู่ในร่างกายนี้ ฯ

บัดนี้ จะมอบผ้ากาสาเยให้ เพื่อสำเร็จกิจส่วนเบื้องต้นแห่งการบรรพชาตาม พระบรมพุทธานุญาต (เอาอังสะสวมกายอุปสัมปทาเปกข์ให้แล้วสอนว่า) จงถือเอา ผ้ากาสาเยเหล่านี้ ออกไปห่ม เอาสบงคลี่อ้อมตัว จับชายทั้งสองให้เสมอกัน ม้วนชายเข้ามาข้างบนนุ่งเหน็บปกปิดสะดือ ข้างล่างปกเขาลงไปเพียงครึ่งแข้ง เอาประคดเอวคาด เอาจีวรคลี่จีบห่มดองลดไหล่ขวา ปิดไหล่ซ้าย เอาสังฆาฏิพาดไหล่ซ้ายทับจีวรลงเอา ประคดอกคาดแล้ว เข้ามาไหว้ภิกษุทั้งหลาย ขอสรณคมน์และศีลเพื่อสำเร็จ เป็นสามเณรบรรพชาตามพระบรมพุทธานุญาต ฯ

คำสอนนาคอีกแบบหนึ่ง

บัดนี้ เรอนำผ้ากาสาวพัสดร์มามอบให้ในท่ามกลางสงฆ์ เปล่งวาจา ขอบรรพชา ดำรงชีพบรรพชิตในศาสนธรรมวินัยของสมเด็จพระธรรมสวามิศรอรหันต สัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นพระบรมศาสดาของเราทั้งหลาย อันการบรรพชานี้เป็นอริกุศล ยากที่บุคคลจะพึงได้ พึงประสบ เพราะต้องสมบูรณ์ด้วยขณะ สมัย ช่อง โอกาส คือได้ ขาดิกำเนิดเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เกิดในตระกูลสัมมาทิฐิที่มีความ ศรัทธาเลื่อมใสและครอง ชีวิตมาถึงกำหนดอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ทั้งตัวเองเล่าก็มี ฉันทะอัธยาศัยพอใจด้วย จึงสำเร็จกิจแห่งบรรพชาอุปสมบท “กิจโณ มนุสสปฏิลาโภ”

การได้ชาติกำเนิดเกิดเป็นมนุษย์ ก็ยากที่สุดที่จะได้ประสบ เพราะประเภทของสัตว์มีเป็นอันมาก เทียบเคียงเพียงสัตว์ดิรัจฉาน ก็จะมีเห็นได้ว่า สัตว์ดิรัจฉานมีจำนวนมากกว่ามนุษย์สักเพียงไร “กิจโณ พุทธานมุปาโท” แม้ได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว ก็ยากที่จะได้ประสบพบขณะสมัยเป็นที่บังเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธเจ้าบังเกิดขึ้นในโลกเป็นบางครั้ง บางคราว ต้องบำเพ็ญบารมีพุทธการกธรรมตั้งโกฏิแห่งกัป

แต่คำว่า “พุทฺโธ พุทฺโธ” พระพุทธเจ้า ๆ ดังนี้ ก็ยากที่จะได้ยินได้ฟัง “กิจฉมฺ มจฺจํ ชีวิตํ” เมื่อได้เกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนาแล้ว ยังจะต้องมีชีวิตยืนยาวมาถึงกำหนด จึงจะบรรพชาอุปสมบทได้ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย จะยืนมาถึงกำหนดได้ก็ยาก เพราะภัยแต่มีมรณะมีมาก ตายเสียแต่ในครรภ์ก็มี คลอดจากครรภ์แล้วตายเสียแต่ยังเป็นเด็ก ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ยังไม่ทันถึงกำหนดก็มีเป็นอเนกอนันต์ “ทุลลภา ขณสมฺปตฺติ” และเมื่อถึงพร้อมแล้วด้วยขณะสมัยดังกล่าวมาแล้ว ถ้าเกิดเสียในประเทศที่มีได้นับถือพระพุทธศาสนาก็หาได้บรรพชาอุปสมบทไม่ ขณะสมัยที่จะได้

สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ ได้ศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย นั้นก็ยากที่จะได้ประสบ เพราะประเทศถิ่นฐานของมนุษย์กว้างขวางและมีความเห็นแตกต่างกัน ถิ่นศาสนาตามชาติบ้านเมืองของตน ๆ การบรรพชาอุปสมบทประพฤติพรตพรหมจรรย์ในศาสนธรรมวินัยของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับว่า ได้ด้วยยาก เพราะต้องสมบูรณ์ ด้วยขณะสมัยช่องโอกาสดังกล่าวมาแล้วนั้น บัดนี้ เธอเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยขณะสมัย คือได้ชาติกำเนิดเกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา มีชีวิตยังยืนมาจนถึงกำหนด เกิดในตระกูลสัมมาทิฏฐิที่มีความเชื่อความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ส่วนตัวก็มีฉันทะ อธิยาศัยในการบรรพชาอุปสมบท ทั้งไม่มีบรรพชาโทษเป็นเครื่องขัดข้อง นับเป็นลาภอันประเสริฐแล้ว เธอจงปลูกฝังตั้งศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสให้แน่วแน่ในคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ปลงใจให้ตั้งลงในการบรรพชาอุปสมบทต่อไปนี้ จงกำหนดศึกษาให้รู้คุณพระรัตนตรัย ๆ

พระพุทธเจ้าพระองค์เป็นมนุษย์พิเศษ มีพระปัญญาและพระอุตสาหะ ล่วงวิสัย
สามัญมนุษย์ บากบั่นบำเพ็ญพระบารมี สั่งสมพระบรมโพธิสมภาร ไม่ทรงเห็นแก่ความ
เหนื่อยยาก ลำบากพระองค์ จนได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ทรงทราบอริยสัจ
ธรรมด้วยพระองค์เองพระหฤทัยของพระองค์บริสุทธิ์สะอาดปราศจากความโลภ โกรธ
หลง นับว่า เป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงบากบั่นตรากตราพระองค์เที่ยวเสด็จตรัส
สอนเวไนยชน ด้วยกำลังพระเมตตากรุณาเป็นวิหารธรรมทรงบัญญัติพระวินัย
ตั้งศาสนวงศ์ ดำรงพระพุทธศาสนาแพร่หลายไพศาล พระองค์ทรงประกอบด้วย
พระคุณนี้ จึงนับว่าเป็นรัตนะแก้วอันประเสริฐทำให้เกิดความชื่นบานแก่พุทธศาสนิกชน

อนึ่ง พระธรรมที่เป็นคำสั่งสอนของพระองค์ รวมลงในศีลสมาธิ ปัญญา ไตรสิกขา
บุพพภาคปฏิบัติ เป็นสวากขาตธรรมอันพระองค์ตรัสไว้ชอบแล้ว เพราะเป็นเครื่องกำจัด
กิเลส อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียดเป็นลำดับไป ตัดกาย ตัดวาจา ตัดน้ำใจ
ให้ตั้งอยู่ในส่วนสุจริต ทำให้พ้นจากทุกข์ บรรลุถึงสุข และวิมุตตินิพพานอมตธรรม มีคุณ
อันพิเศษไพศาล ดังนี้ จึงนับว่า เป็นรัตนะแก้วอันประเสริฐ ทำให้เกิดความชื่นบาน
แก่พุทธศาสนิกชน ฯ

อนึ่งเล่า พระสาวกของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว เพราะ
ท่านปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรมศาสดา ได้บรรลุถึงผลคือ
วิมุตติ จิตหลุดพ้นจากความโลภ โกรธ หลงเป็นผู้บริสุทธิ์เช่นเดียวกัน ทั้งช่วยเป็นธุระสั่ง
สอนพุทธบริษัทต่อไป พระพุทธศาสนาแพร่หลายไพศาลและดำรงถาวรตลอดมา
จนถึงบัดนี้ก็เพราะพระสงฆ์ช่วยนำสืบ ๆ กันมา ท่านมีคุณสมบัติดังกล่าวมานี้ จึงนับว่า
เป็นรัตนะแก้วอันประเสริฐ ทำให้เกิดความชื่นบานแก่พุทธศาสนิกชน ฯ

เพราะฉะนั้น เธอจงปลุกฝังตั้งศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสให้แน่วแน่นลงใน
คุณพระรัตนตรัย มีนัยดังพรรณนามา จะได้รับการบรรพชาอุปสมบทด้วยน้ำใจที่สนิท
สนม ผลของการบรรพชาอุปสมบทนับว่าประเสริฐ เพราะพราภกายให้ห่างจาก

กามารมณ์ และเป็นวิธีอบรมใจให้ตั้งอยู่ในความสงบ เป็นอุปนิสัยให้บรรลุมรรคผลสืบไป
ในอนาคตกาล

ผู้บรรพชาอุปสมบท ท่านกล่าวว่า เป็นศาสนทายาท คือ เป็นญาติสนิทสนมกับ
พระศาสนา เพราะได้เข้าร่วมสิกขาสาธิกับพระสงฆ์ด้วยตนเองและจะได้เป็นผู้อุปถัมภ์
ศาสนวงศ์ให้มั่นคงถาวรสืบไป ฯ

การสอนมูลกรรมฐาน

ผู้จะบรรพชาอุปสมบทต้องรับเรียนพระกรรมฐานก่อน เพราะพระกรรมฐาน
เป็นเครื่องสะกดใจ ป้องกันความฟุ้งซ่านได้ เพราะฉะนั้น เธอจงตั้งใจรับเรียนพระ
กรรมฐาน จงว่าตามไปตามบาลีดังนี้ “เกสา/ โลมา/ นะชา/ ทันตา/ ตะโจ/” นี่เป็น
อนุโลม

ต่อไปนี้พึงว่าเป็นปฎิโลม “ตะโจ/ ทันตา/ นะชา/ โลมา/ เกสา/”

เกสา แปลว่า ผม, โลมา แปลว่า ขน, นะชา แปลว่า เล็บ, ทันตา แปลว่า ฟัน,
ตะโจ แปลว่า หนัง ฯ

ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ทั้ง ๕ นี้ เป็นส่วนหนึ่งๆ ของร่างกาย ต้องเล่าเรียน ท่องบ่น
ทรงจำไว้ให้ขึ้นปากขึ้นใจ โดยอนุโลมและปฎิโลม ดังเรียนมานั้น และพิจารณา
ด้วยใจ ให้เห็นโดยความเป็นของปฎิภูล โดยสี่ สัณฐาน โดยอาการ ที่เกิด ที่อาศัยเป็นต้น
ให้เห็นชัดประจักษ์ว่า ล้วนแต่เป็นที่ตั้งแห่งความไม่สะอาดปฎิภูลทำลายความสำคัญผิด
ว่า สวยงาม เป็นตัว เป็นตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคลเสีย แยกพิจารณาออกเป็นส่วน ๆ
ให้เห็นเป็นแต่สภาพ ของส่วนนั้น ๆ พิจารณาเบื้องล่าง แต่ปลายเท้าขึ้นไป เบื้องบนแต่
ปลายผมลงมา จนความปฎิภูลปรากฏชัดขึ้นในใจตามความเป็นจริงของส่วนนั้น ๆ นี้
แหละ เป็นพระกรรมฐาน เครื่องป้องกันราคะดำกฤษณาที่จะชักนำใจให้พล่านไป เธอจง
เล่าบ่น ทรงจำไว้พิจารณาโดยแยบคายจะได้เป็นเครื่องสงบจิต เป็นที่ตั้งสมาธิและปัญญา
ต่อไป ฯ

ต่อไปนี้จะมอบผ้ากาสาเยให้ (พระอุปัชฌาย์จะชักผ้าสไบออกคล้องเฉียง
บ่าซ้าย แล้วสอนวิธีนุ่งห่มให้) ว่า นี่ผ้าสังฆาฏิ ผ้าทาบ นี่อุตตราสงค์ ผ้าจีวรห่ม
นี่อันตรวาสก ผ้าสบงนุ่ง ฟังนุ่งนุ่งห่มให้เป็นปริณทล เปื้องบนปิดสะดือ เปื้องล่างปิด
เพียง ใต้เข้าประมาณครึ่งแข้ง ห่มลดไหล่ (ม้วนซ้ายหรือจีบห่มเฉียงบ่าซ้าย สุดแต่จะให้
วิธีบรรพชาอุปสมบทแบบไหน) แล้วเอาผ้าผ้าสังฆาฏิพาดบ่าซ้าย เอาประคดออกคาด
แล้วเข้ามารับสรณคมน์และศีลต่อไป ฯ

คำขอไตรสรณคมน์และศีลแบบเดิม

อุปสัมปทาเปกข์พึงยืนประณมมือนอกกล่าวคำขอขมาโทษ ดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต/ สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต/ มะยา กะตัง
ปุณญัง สามินา อะนุโมติตัพพัง// สามินา กะตัง ปุณญัง มัยหัง ทาตัพพัง///
สาธุ/ สาธุ/ อนุมโธทามิ// ฯ

อุกาสะ การุญญัง กัตวา/ ติสระณณะ สะหะ/ สีลานิ เทถะ เม ภันเต// ฯ
อุปสัมปทาเปกข์พึงนั่งคุกเข่าประณมมือนอกกล่าวคำขอไตรสรณคมน์และศีลต่อไปว่า

อะหัง ภันเต/ สาระณะสีลัง ยาจามิ//

หุติยัมปิ อะหัง ภันเต/ สาระณะสีลัง ยาจามิ//

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต/ สาระณะสีลัง ยาจามิ// ฯ

การปฏิบัติหน้าที่พระกรรมวาจาจารย์

การให้ไตรสรณคมน์และศีลแบบเดิม

พระอาจารย์พึงลุกขึ้นนั่งคุกเข่ากราบพระประธาน ๓ ครั้งแล้ว ไปนั่ง ณ อาสนะ
ซึ่งจัดไว้เป็นเอกเทศหนึ่งจากหมู่สงฆ์ เมื่อเจ้านาคเข้าไปหาพระอาจารย์ ถวายเครื่อง
สักการะ และกราบ ๓ ครั้ง และยืนประณมมือนอกกล่าวคำแสดงความเคารพและคำอ้อน
วอนขอโอกาสแล้วนั่งคุกเข่า กล่าวคำขอไตรสรณคมน์และศีลจบแล้ว พระอาจารย์พึง
กล่าวนำ

ว่า นะโม ๓ จบ ให้เจ้านาคกล่าวตาม ต่อไปนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ//

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ//

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ// ฯ

พระอาจารย์กล่าวสั่งให้กล่าวตามว่า

“ยะมะหัง ะหามิ/ ตัง ะเทหิ”//

เจ้านาคกล่าวรับคำว่า “อุกาสะ อามะ ภัณฑะ”//

พระอาจารย์กล่าวให้ไตรสรณคมน์

เจ้านาคพึงกล่าวตามไปเป็นตอน ๆ ดังนี้ :-

พุทธีง สะระณัง คัจฉามิ//

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ//

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ//

พุทธีมปิ พุทธีง สะระณัง คัจฉามิ//

พุทธีมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ//

พุทธีมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ//

ตะตียัมปิ พุทธีง สะระณัง คัจฉามิ//

ตะตียัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ//

ตะตียัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ//

พระอาจารย์กล่าวว่า “ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง”//

เจ้านาคพึงกล่าวรับคำว่า “อามะ ภัณฑะ”//

เมื่อเจ้านาคได้รับไตรสรณคมน์จบแล้ว ได้ชื่อว่าเป็นสามเณรแล้ว จะต้องตั้งใจ
สมาทานรักษาศีล ๑๐ ประการต่อไป พระอาจารย์พึงกล่าวนำให้สามเณรกล่าวสมาทาน
ศีล ๑๐ ประการ โดยกล่าวนำและกล่าวสมาทานตามไปเป็นตอน ๆ ดังนี้

- (๑) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
ปาณาติปาตา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
ปาณาติปาตา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
- (๒) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
อะทินนาทานา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
อะทินนาทานา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
- (๓) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
อะพรัหฺมะจะรียา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
อะพรัหฺมะจะรียา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//

- (๔) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
มุตาวาทา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
มุตาวาทา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
- (๕) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สุรา, เมระยะ, มัชชะ, ปะมาทัญญานา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สุรา, เมระยะ, มัชชะ, ปะมาทัญญานา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
- (๖) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
วิกาละโกชะนา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
วิกาละโกชะนา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ//

- (๗) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
นัจจะ, คีตะ, วาทีตะ, วิสุกะ, ทัสสะนา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
นัจจะ, คีตะ, วาทีตะ, วิสุกะ, ทัสสะนา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทียามิ//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทียามิ//
- (๘) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
มาลา, คันธะ, วิเลปะนะ, ธาระณะ, มัณทะนะ,
วิภูสะนัญฐานา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
มาลา, คันธะ, วิเลปะนะ, ธาระณะ, มัณทะนะ,
วิภูสะนัญฐานา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทียามิ//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
สิกขาปะทัง สะมาทียามิ//
- (๙) พระอาจารย์กล่าวนำว่า
อุจจาสะยะนะ, มะหาสะยะนา เวระมะณี//
สามเณรกล่าวสมานานว่า
อุจจาสะยะนะ, มะหาสะยะนา เวระมะณี//
พระอาจารย์กล่าวนำว่า
สิกขาปะทัง สะมาทียามิ//

สามเณรกล่าวสมานานว่า

สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//

(๑๐) พระอาจารย์กล่าวนำว่า

ชาตะรูปะ, ระชะตะ, ปะฏิกะคะหะณา เวะระมะณี//

สามเณรกล่าวสมานานว่า

ชาตะรูปะ, ระชะตะ, ปะฏิกะคะหะณา เวะระมะณี//

พระอาจารย์กล่าวนำว่า

สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//

สามเณรกล่าวสมานานว่า

สิกขาปะทัง สะมาதியามิ//

พระอาจารย์กล่าวนำว่า

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//

สามเณรกล่าวสมานานว่า ๓ จบ ดังนี้

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ//

เมื่อสามเณรกล่าวสมานานเสร็จแล้ว ฟังกราบพระอาจารย์ ๑ ครั้ง แล้วยืน
ประณมมือ กล่าวขอคำขมาโทษ ดังนี้

วันทามิ ภันเต/ สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต/ มะยา กะตัง ปุณฺณัง
สามินา อะนุโมติตัพพัง// สามินา กะตัง ปุณฺณัง มัยหัง ทาตัพพัง// สาธุ/ สาธุ/
อะนุโมทามิ// ฯ

เมื่อสามเณรกล่าวคำขอขมาโทษจบ ฟังนั่งนุ่งคุกเข่ากราบพระอาจารย์ ๓ ครั้ง
แล้วฟังหันหน้าไปทางขวามือ นุ่งพับเพียบแล้ว รับบาตรจากผู้ที้นำมาถวาย (ถ้าสตรีเป็น
ผู้ถวาย สามเณรฟังปฐักกราบทอดลงรับถวาย ถ้าผู้ถวายเป็นชาย ฟังรับถวายมือทั้งสอง)

ฟังอุ้มบาตรเดินเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ เมื่อเข้าไปใกล้พระอุปัชฌาย์ได้ระยะพอสมควรแล้ว วางบาตรไว้ทางซ้ายมือ แล้วหยิบเครื่องสักการะสำหรับขอนิสัยซึ่งวางอยู่บนบาตรนั้น น้อมถวายแก่พระอุปัชฌาย์แล้ว นั่งคุกเข่าตั้งตัวตรงกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วประณมมือกล่าวคำขอนิสัยต่อไป

คำขอนิสัยแบบเดิม

อุปสัมปทาเปกข์ฟังยืนประณมมือกล่าวคำขอขมาโทษ ดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต/ สัพพัง อะปะราธัง ขะมะละ เม ภันเต/ มะยา กะตัง
ปัญญัง สามินา อะนุโมติตัพพัง// สามินา กะตัง ปัญญัง มัยหัง ทาตัพพัง// สาธุ/
สาธุ/ อะนุโมทามิ/ ฯ

อุกาสะ การุญญัง กัตวา นิสะยัง เทละ เม ภันเต// ฯ

อุปสัมปทาเปกข์ฟังนั่งคุกเข่าแล้วกล่าวคำขอนิสัยต่อไปว่า

อะหัง ภันเต/ นิสะยัง ยาจามิ//

หุตียัมปิ อะหัง ภันเต/ นิสะยัง ยาจามิ//

ตะตียัมปิ อะหัง ภันเต/ นิสะยัง ยาจามิ// ฯ

อุปัชฌาโย เม ภันเต โหติ//

อุปัชฌาโย เม ภันเต โหติ//

อุปัชฌาโย เม ภันเต โหติ// ฯ

การให้นิสัย

เมื่ออุปสัมปทาเปกข์กล่าวคำขอนิสัยและคำขอให้เป็นพระอุปัชฌาย์จบแล้ว พระอุปัชฌาย์ จะกล่าวตอบรับการให้นิสัยและการรับเป็นพระอุปัชฌาย์ ดังนี้

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า “ปะฏิรูปัง” (สมควร)

อุปสัมปทาเปกข์ฟังแล้วรับว่า

“อุกาสะ สัมปะฏิจนามิ” (ขอรับ กระผม)

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า “โอบายิกัง” (ชอบด้วยอุบาย)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับว่า “สัมปะฏิจฉามิ” (ขอรับ)

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า “ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ”

(เธอจงยังความปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยอาการที่น่าเลื่อมใสเถิด)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับว่า “สัมปะฏิจฉามิ” (ขอรับ)

ต่อแต่นั้น อุปสัมปทาเปกซ์จะกล่าวคำรับเป็นการระงูระงูระงูของกันและกันสืบต่อไป ดังนี้

อัชชะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภาโร// อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร//

อัชชะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภาโร// อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร//

อัชชะตักเคทานิ เถโร มัยหัง ภาโร// อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร// ฯ

เมื่อกล่าวจบแล้ว อุปสัมปทาเปกซ์พึงกราบพระอุปัชฌาย์ แบบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วประณมมือคอยรับฟังโอวาทต่อไป

ต่อแต่นั้นพระอุปัชฌาย์จะกล่าวให้โอวาทเรื่องการถือนิสัย ดังนี้

เธอได้เข้ามาขอนิสัย ขออยู่ด้วย และขอให้เราเป็นอุปัชฌาย์ อุปัชฌายะ แปลว่า ผู้เพ่งดูโดยตระหนัก คือ เพ่งพิจารณาพิจารณาความสมควรหรือไม่สมควร โดยหน้าที่ก็คือ เป็นผู้รับรองเธอนำเข้าสู่หมู่สงฆ์ เราพิจารณาเห็นสมควรแล้ว จึงได้รับว่า “ปะฏิรูปัง” แปลว่า สมควร “โอบายิกัง” ชอบด้วยอุบาย “ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ” ขอเธอจงยังความปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยอาการที่น่าเลื่อมใสเถิด เธอได้กล่าวคำรับเป็นการระงูระงูของกันและกัน มีคำว่า “อัชชะตักเคทานิ เถโร” เป็นต้น แปลว่า ตั้งแต่วັນนี้เป็นต้นไป พระเถระเป็นการระงูระงูของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็เป็นภาระของพระเถระ คือว่าต่างฝ่ายต่างเอาภาระระงูระงูของกันและกัน มีน้ำจิตสนิทสนมต่อกันประดุจบิดากับบุตร ฉะนั้น

ในโอกาสต่อไปนี้ สงฆ์จะได้ทำอุปสมบทกรรมยกเธอขึ้นเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ในการอุปสมบทนั้น จะต้องสวดกรรมวาจาเป็นภาษามคร เพราะฉะนั้นฉันจะได้สมมติให้เธอ มีนามตามภาษามครว่า (อุตตะโร) เมื่อพระกรรมวาจาจารย์สวดถามว่า “กีนนาโมลลี้” (เธอชื่ออะไร) เธอจงตอบว่า “อะหัง ภันเต อุตตะโร นามะ”

(ข้าแต่ท่านผู้เจริญข้าพเจ้าชื่อว่าอุตตะระ) ส่วนอุปชฌายะ คือ ฉัน มีนามฉายาว่า (ติสสะทัตโต) เมื่อพระกรรมวาจาจารย์สวดถามว่า “โก นามะ เต อุปชฌายโ” (อุปชฌายะของเธอ ชื่ออะไร) เธอจึงตอบว่า “อุปชฌายโ เม ภันเต อายัสมา ติสสะทัตโต นามะ” (ข้าแต่ท่านผู้เจริญอุปชฌายะของข้าพเจ้า ชื่อว่า ท่านติสสะทัตตะ)

การบอกบาตรและไตรจีวร

ต่อไปนี้ ฉันจะได้บอกบาตรและไตรจีวร ให้เธอรู้ว่า นี่บาตร นี่ผ้าสังฆาฏิ นี่ผ้าอุตตราสงค์ นี่ผ้าอังตราสก ของเธอ เพื่อจำไว้ใช้ในกิจอธิฐาน ขอเธอจงรับเรียนตามที่บอก (ถ้าอุปสัมปทาเปกซ์นั้นนั่งอยู่ห่าง พึงสั่งให้ร่นระยะเข้ามาใกล้พระอุปชฌาย์พอสมควร)

คำบอกสมณบริขาร

ก่อนแต่จะบอกสมณบริขารนั้น พระอุปชฌาย์ จะกล่าวพระบาลีนำว่า

ปะฐะมัง อุปัชฌัง คาหาเปตัพโพ// อุปัชฌัง คาหาเปตฺวา/ ปัตตะจีวะรัง
อาจิกขิตัพพันติ// หิทัง อุปะสัมปะทายะ ปุริมะกิจจัง ภาคะวะตา วุตตัง// ตันทานิ
มะยา เต อุปัชฌายะนะ สะตา ตะทาจิกขะเนนะ อะนุกาตัพพัง โหติ// ตันเต สักกัจจัง
โสตัพพัง//

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต” (ขอรับ กระผม)

พระอุปชฌาย์บอกว่า “อะยันเต ปัตโต” (นี่บาตรของเธอ)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต” (ขอรับ กระผม)

พระอุปชฌาย์บอกว่า “อะยัง สังฆาฏิ” (นี้สังฆาฏิ) (ผ้าทาบ)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต” (ขอรับ กระผม)

พระอุปชฌาย์บอกว่า “อะยัง อุตตะราสังโก” (นี้ผ้าอุตตราสงค์ ผ้าห่ม)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต” (ขอรับ กระผม)

พระอุปชฌาย์บอกว่า “อะยัง อังตระวาสะโก” (นี้ผ้าอังตราสก ผ้านุ่ง)

อุปสัมปทาเปกซ์พึงกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต” (ขอรับ กระผม)

เมื่ออุปสัมปทาเพกข์กล่าวตอบรับคำว่า “อามะ ภันเต” ครั้งที่ ๕ จบแล้ว ฟังน้อมศีระชะลงข้างหน้า เมื่อพระอุปัชฌาย์คล้องสายโยกบาตรให้แล้ว ฟังเงยขึ้น และสอดแขนข้างซ้ายเข้าไปในสายโยกบาตรนั้น ซึ่งพระอาจารย์ท่านจะช่วยจับบาตรไปวางไว้ข้างหลังให้ตรง และเรียบร้อย (จะสวมบาตรก่อนบอกบริวารก็ได้) แล้วอุปสัมปทาเพกข์ฟังนั่งตั้งตัวตรง คอยฟังคำสั่งของพระอุปัชฌาย์ต่อไป

พระอุปัชฌาย์จะสั่งให้อุปสัมปทาเพกข์ไปยืนนอกหมู่สงฆ์ว่า “**คัจฉะ อะมุหมิ โอกาเส ติญฺญาหิ**” (แปลว่า เธอจงไป ยืน ณ โอกาสนั้น)

อุปสัมปทาเพกข์นั้นฟังประณมมือ เดินเข้าถอยหลังออกมาให้พ้นแนวสงฆ์ แล้วยืนขึ้น กลับหลังหัน ประณมมือเดินไปทางหน้าพระอุโบสถไปถึงอาสนะซึ่งปูลาดไว้ สำหรับพระกรรมวาจาจารย์ จะออกมายืนสอน ช้อนถามอันตรายิกกรรม อย่าเหยียบอาสนะนั้น ฟังเดินหลีกไปแล้ว ฟังกลับหลังหันหน้าตรงมาทางหมู่สงฆ์ อย่ายืนให้ห่างอาสนะนั้น และอย่ายืนให้ชิดอาสนะนั้นนัก ฟังยืนห่างพอสมควร ขึ้นประณมมือคอยอยู่ ฯ

การสวดกรรมวาจาสมมติตน

เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเพกข์

พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์ ฟังนั่งคุกเข่าผินหน้าไปทางพระประธาน กราบพระรัตนตรัย ๓ ครั้ง แล้วตั้ง นะโม ๕ ชั้น ๓ จบ ดังนี้

(๑) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ นะโม ตัสสะ//

(๒) ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ//

(๓) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต//

(๔) อะระหะโต สัมมา//

(๕) สัมพุทธัสสะ// ฯ

เมื่อตั้ง นะโม ๕ ชั้นจบแล้ว กราบพระรัตนตรัย ๑ ครั้งแล้ว นั่งพับเพียบผินหน้าเข้าหากันตามเดิม ประณมมือสวดกรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเพกข์ ดังนี้

กรรมวาจาสมมติตน
เพื่อสอนซ่อมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว

(พระอุปัชฌาย์ ฉายาว่า “ติสสะทัตโต” อุปสัมปทาเปกข์ ฉายาว่า “อุตตะโร”)

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อุตตะโร/ आयัสมะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปสัมปะทา
เปกโข// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อะหัง/ อุตตะรัง/ อะนุสาเสยยัง// ฯ

กรรมวาจาสมมติตน
เพื่อสอนซ่อมอุปสัมปทาเปกข์คู่

(พระอุปัชฌาย์ ฉายาว่า “ติสสะทัตโต” อุปสัมปทาเปกข์ ฉายาว่า “อุตตะโร”
และ “อุตตะโม”)

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/ आयัสมะโต ติสสะทัตตัส
สะ อุปสัมปะทาเปกขา// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อะหัง/ อุตตะรัญจะ/
อุตตะมัญจะ/ อะนุสาเสยยัง// ฯ

ต่อแต่นั้น พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์พึงลุกออกจากที่
ประชุมสงฆ์ ไปยืน ณ อาสนะที่ปูลาดไว้ พึงสวดสอนซ่อมอุปสัมปทาเปกข์ ดังนี้

คำสอนซ่อม

สุณะลึ/ อุตตะระ/ อะยันเต สัจจะกาโล ภูตะกาโล// ยังชาตัง/ ตัง สังฆะมัชฌ
ปุจันเต// สันตัง อตถิติ วัตตัพพัง// อะสันตัง นตถิติ วัตตัพพัง// มา โข วิตถาลิ//
มา โข มังกุ อะโหสิ// เอวันตัง ปุจฉิสสันติ// สันตี/ เต เอเวรูปา/ อาพารา/

พระอาจารย์ (ถาม)

คำถาม กุญฺฐัง

“ คณฺโฑ

“ กิลาโส

อุปสัมปทาเปกข์ (ตอบ)

คำตอบ นตถิ ภันเต//

“ นตถิ ภันเต//

“ นตถิ ภันเต//

“ โสโธ	“ นัตถิ ภันเต//
“ อะปะมาโร	“ นัตถิ ภันเต//
“ มะนุสโสถี	“ อามะ ภันเต//
“ บุริโสถี	“ อามะ ภันเต//
“ ฤชิสโสถี	“ อามะ ภันเต//
“ อะนะโณถี	“ อามะ ภันเต//
“ นะถี ราชะกะโณ	“ อามะ ภันเต//
“ อะนุญญาโตถี มาตาปิตุหิ	“ อามะ ภันเต//
“ ปะริปุณณะวิสะติวัสโสถี	“ อามะ ภันเต//
“ ปะริปุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	“ อามะ ภันเต//
“ กิณนาโมถี	“ อะหัง ภันเต/ อุตตะโร นามะ//
“ โก นามะ เต อุปัชฌายो	“ อุปัชฌายो เม ภันเต/ อายัสมา ติสสะทัตโต นามะ// ฯ

ครั้นแล้ว พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์พึงกลับเข้าไป ณ
ที่ประชุมสงฆ์ นั่งคุกเข่ากราบพระรัตนตรัย ๑ ครั้ง แล้ว นั่งพับเพียบประณมมือ
สวดกรรมวาจา เรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้าหมู่สงฆ์ ดังนี้

กรรมวาจา

เรียกอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยวเข้าหมู่สงฆ์

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อุตตะโร/ อายัสมะโต ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทา
เปกโข// อะนุสิฏฺเฐ โส มะยา// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อุตตะโร/
อาคัจเฉยยะ// ฯ

พระกรรมวาจาจารย์ พึงกวักมือกล่าวเรียกอุปสัมปทาเปกข์เข้ามาว่า “อาคัจฉาหิ”

กรรมวาจา

เรียกอุปสัมปทาเปกข์คู่เข้าหมู่สงฆ์

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/ อายัสัมมะโต
ติสสะทัตตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา// อะนุสิฏฐา เต มะยา// ยะทิ/ สังฆัสสะ
ปัตตะกัลลัง// อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/ อาคัจเฌยุง// ฯ

พระกรรมวาจาจารย์ ฟังกวั๊กมีกล่าวเรียกอุปสัมปทาเปกข์คู่เจ้ามาว่า “อาคัจเฌยะ”

คำขออุปสมบทเดี่ยว

อุปสัมปทาเปกข์ฟังเดินประณมมือเข้ามานั่งคุกเข้าประณมมือทำยหมู่สงฆ์
กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง แล้วกล่าวคำขออุปสมบท ดังนี้

สังฆัมภันเต/ อุปะสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ มัง ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ//

ทุติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ มัง ภันเต สังโฆ/
อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

ตะติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ// อุลลุมปะตุ มัง ภันเต สังโฆ/
อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

คำขออุปสมบทคู่

อุปสัมปทาเปกข์ทั้งคู่ฟังเดินประณมมือเข้ามานั่งคุกเข้าประณมมือทำยหมู่สงฆ์
กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง แล้วกล่าวคำขออุปสมบทพร้อมกัน ดังนี้

สังฆัมภันเต/ อุปะสัมปะทัง ยาจามะ// อุลลุมปะตุ โน ภันเต สังโฆ/ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ//

ทุติยัมปิภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ// อุลลุมปะตุ โน ภันเต สังโฆ/
อะนุกัมปัง อุปาทายะ//

ตะติยัมปิ ภันเต/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ// อุลลุมปะตุ โน ภันเต สังโฆ/
อะนุกัมปัง อุปาทายะ// ฯ

การอุปโลกเผติยสงฆ์

เมื่ออุปสัมปทาเพกข์กล่าวคำขออุปสมบทกะสงฆ์จบแล้ว พระอุปัชฌาย์ ฟังกล่าว
คำอุปโลกน์เผติยสงฆ์ เพื่อซักถามอันตรายิกธรรมแล้ว ให้อุปสัมปทาเพกข์นั้นอุปสมบท
ดังนี้

คำอุปโลกน์เผติยสงฆ์ สำหรับอุปสัมปทาเพกข์เดี่ยว

อิทานิ โข ภันเต/ อะยัง อุตตะโร นามะ สามะเณโร/ มะมะ อุปะสัมปะทา
เพกโข/ อุปะสัมปะทัง อากังขะมาโน/ สังฆัง ยาจะติ// อะหัง สัพพะมิมัง สังฆัง
อัชฌะสามิ// สาธุ ภันเต/ สัพโพะยัง สังโฆ/ อิมัง อุตตะรัง นามะ สามะเณรัง/
อันตะรายิเก รัมเม ปุจฉิตวา/ ตัตถะ ปัตตะกัลลัตตัง ญัตตวา/ ญัตติจะตุตเถนะ
กัมเมนะ อะกุเปเนะ ฐานาระเหณะ อุปะสัมปาเทมาติ// กัมมะสันนิฏฐานัง กะโรตุ//ฯ

พระสงฆ์ทั้งนั้น ฟังประณมมือกล่าวรับคำว่า “สาธุ” พร้อมกัน

ต่อแต่นั้น พระอุปัชฌาย์หรือพระคู่สวด จะสั่งให้อุปสัมปทาเพกข์เดินเข้าเข้ามา
ท่ามกลางหมู่สงฆ์แล้ว นั่งคุกเข่าประณมมือ เพื่อรับการสอบถามอันตรายิกธรรมต่อไป

คำอุปโลกน์เผติยสงฆ์ สำหรับอุปสัมปทาเพกข์คู่

อิทานิ โข ภันเต/ อะยังฺญะ อุตตะโร นามะ สามะเณโร/ อะยังฺญะ อุตตะโม
นามะ สามะเณโร/ มะมะ อุปะสัมปะทาเพกขา/ อุปะสัมปะทัง อากังขะมานา/
สังฆัง ยาจันติ// อะหัง สัพพะมิมัง สังฆัง อัชฌะสามิ// สาธุ ภันเต/ สัพโพะยัง สังโฆ/
อิมันญะ อุตตะรัง นามะ สามะเณรัง/ อิมันญะ อุตตะมัง นามะ สามะเณรัง/
อันตะรายิเก รัมเม ปุจฉิตวา ตัตถะ ปัตตะกัลลัตตัง ญัตตวา ญัตติจะตุตเถนะ กัมเมนะ
อะกุเปเนะ ฐานาระเหณะ อุปะสัมปาเทมาติ// กัมมะสันนิฏฐานัง กะโรตุ// ฯ

พระสงฆ์ทั้งนั้น ฟังประณมมือกล่าวรับคำว่า “สาธุ” พร้อมกัน

กรรมวาจาสมมติตน

เพื่อสอบถามอันตรายิกธรรมอุปสัมปทาเปกข์เดี่ยว

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ อายัสมะโต ติสสะทตัสสะ
อุปสัมปทาเปกข์// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อะหัง/ อุตตะรัง/ อันตะรายิก
ธัมเม ปุจเจยยัง// ฯ

กรรมวาจาสมมติตน

เพื่อสอบถามอันตรายิกธรรมอุปสัมปทาเปกข์คู่

สุณาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัญจะ อุตตะโร/ อะยัญจะ อุตตะโม/ อายัสมะโต
ติสสะทตัสสะ อุปสัมปทาเปกขา// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// อะหัง/
อุตตะรญจะ/ อุตตะมญจะ/ อันตะรายิก ธัมเม ปุจเจยยัง// ฯ

คำสวดถามอันตรายิกธรรม

พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์ พึงสวดถามอันตรายิกธรรม
กะอุปสัมปทาเปกข์ทีละคน ดังต่อไปนี้

สุณะลึ/ อุตตะระ/ อะยันเต สัจจะกาโล ภูตะกาโล// ยัง ชาตัง/ ตัง ปุจฉามิ//
สันตัง อตถิติ วัตตัพพัง/ อะสันตัง นตถิติ วัตตัพพัง// สันตี/ เต เอเวรูปา/ อาพาธา//

พระอาจารย์ (ถาม)

อุปสัมปทาเปกข์ (ตอบ)

คำถาม กุณฐัง

คำตอบ นัตถิ ภันเต//

“ คณโท

“ นัตถิ ภันเต//

“ กิลาโส

“ นัตถิ ภันเต//

“ โสโส

“ นัตถิ ภันเต//

“ อะปะมาโร

“ นัตถิ ภันเต//

“ มะนุสโสลึ

“ อามะ ภันเต//

“ ปริโสลึ

“ อามะ ภันเต//

“ ฤๅชิสโสถี	“ อามะ ภัณฑเต//
“ อะนะโณถี	“ อามะ ภัณฑเต//
“ นะถี ราชะกะโณ	“ อามะ ภัณฑเต//
“ อะนุญญาโตถี มาตาปิตุหิ	“ อามะ ภัณฑเต//
“ ประิพุณณะวิสะตีสโสถี	“ อามะ ภัณฑเต//
“ ประิพุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	“ อามะ ภัณฑเต//
“ กิณนาโมถี	“ อะหัง ภัณฑเต/ อุตตะโร นามะ//
“ โก นามะ เต อุปัชฌายาโย	“ อุปัชฌายาโย เม ภัณฑเต/ อายัสสะมา ติสสะทัตโต นามะ// ฯ

ญัตติจตุตถกรรมวาจา อุปสมบทเดี่ยว

สุณาทู/ เม ภัณฑเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ อายัสสะมะโต ติสสะทัตตัสสะ
อุปะสัมปะทาเปกโข// ประิสุทโธ อันตะรายิเกหิ รัมเมหิ// ประิพุณณัสสะ
ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจะติ/ อายัสสะมา ติสสะทัตเตนะ
อุปัชฌายะนะ// ยะหิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง// สังโฆ/ อุตตะรัง อุปะสัมปาเทยยะ/
อายัสสะมา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// เอสา ญัตติ//

สุณาทู/ เม ภัณฑเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/ อายัสสะมะโต ติสสะทัตตัสสะ
อุปะสัมปะทาเปกโข// ประิสุทโธ อันตะรายิเกหิ รัมเมหิ// ประิพุณณัสสะ
ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจะติ/ อายัสสะมา ติสสะทัตเตนะ
อุปัชฌายะนะ// สังโฆ/ อุตตะรัง อุปะสัมปาเทติ/ อายัสสะมา ติสสะทัตเตนะ
อุปัชฌายะนะ// ยัสสา ยัสสะมะโต ขะมะติ// อุตตะรัสสะ/ อุปะสัมปะทา/ อายัสสะมา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// โส ตุนหัสสะ// ยัสสะ/ นักรัขะมะติ// โส ภาเสยยะ//

ทุติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุนาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/
อายัสัมมะโต ติสสะทัตถัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ปะริสุทโธ อันตะรายิเกหิ รัมเมหิ//
ปะริปุณณัสสะ ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจะติ/ อายัสัมมะตา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// สังโฆ/ อุตตะรัง อุปะสัมปาเทติ/ อายัสัมมะตา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// ยัสสาอัยสัสมะโต ขะมะติ// อุตตะรัสสะ/ อุปะสัมปะทา/
อายัสัมมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// โส ตุนหัสสะ// ยัสสะ/ นักรัณเฑชะติ//
โส ภาเสยยะ//

ตะติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุนาตุ/ เม ภันเต สังโฆ// อะยัง อุตตะโร/
อายัสัมมะโต ติสสะทัตถัสสะ อุปะสัมปะทาเปกโข// ปะริสุทโธ อันตะรายิเกหิ รัมเมหิ//
ปะริปุณณัสสะ ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจะติ/ อายัสัมมะตา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// สังโฆ/ อุตตะรัง อุปะสัมปาเทติ/ อายัสัมมะตา
ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// ยัสสาอัยสัสมะโต ขะมะติ// อุตตะรัสสะ/ อุปะสัมปะทา/
อายัสัมมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// โส ตุนหัสสะ// ยัสสะ/ นักรัณเฑชะติ//
โส ภาเสยยะ//

อุปะสัมปันโน สังฆะนะ/ อุตตะโร/ อายัสัมมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ//
ชะมะติ/ สังฆัสสะ// ตัสมา ตุนหิ// เอวะเมตัง ธาระยามิ//ฯ

ญัตติจตุตถกรรมวาจา

อุปสมบทคู่

สุนาตุ / เม ภันเต สังโฆ// อะยังจะ อุตตะโร/ อะยังจะ อุตตะโม/ อายัสัมมะโต
ติสสะทัตถัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา// ปะริสุทธา อันตะรายิเกหิ รัมเมหิ//
ปะริปุณณะมิเมสัง ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/ สังฆัง อุปะสัมปะทัง
ยัจจันติ/ อายัสัมมะตา ติสสะทัตเตนะ อุปัชฌายะนะ// ยะทิ/ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง//
สังโฆ/ อุตตะรัญจะ/ อุตตะมัญจะ/ อุปะสัมปาเทยยะ/ อายัสัมมะตา ติสสะทัตเตนะ
อุปัชฌายะนะ// เอสา ญัตติ//

สุณาตุ/ เม ภันเต สั้งโฆ// อะยัญจะ อุตตะโร/ อะยัญจะ อุตตะโม/ आयัสมะโต
ติสสะทตัสสะ อุปะสัมปะทาเปกขา// परिสุทธา อันตะรายิเกหิ รัมเมหิ//
परिपुณณะมิเมสัง ปัตตะจีวะรัง// อุตตะโร จะ/ อุตตะโร จะ/ สั้งฆัง อุปะสัมปะทัง
ยาจันติ/ आयัสมะตา ติสสะทตเตนะ อุปัชฌายะนะ// สั้งโฆ/ อุตตะรัญจะ/
อุตตะมัญจะ/อุปะสัมปาเทติ/ आयัสมะตา ติสสะทตเตนะ อุปัชฌายะนะ//
ยัสสาयัสมะโต ขมะมะติ// อุตตะรัสสะ จะ/ อุตตะมัสสะ จะ/ อุปะสัมปะทา/
आयसमा तिससत्ततेन उपचमायेन// सो तुण्हस्स// यस्स/ नक्खมะมะติ//
โส ภาเสยยะ//

หุติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ/ เม ภันเต สั้งโฆ// อะยัญจะ อุตตะโร/
อะยัญจะ อุตตะโม/ आयसमा तिससत्तस उपसम्पतापेक्खा// परिसुत्था
अन्तरायिगेहि रम्महेहि// परिपुण्णमिमसं पत्तजिवरं// अत्तरो जे/
अत्तरो जे/ सङ्खं उपसम्पत्तं यजन्ति/ आयसमा तिससत्ततेन
उपचमायेन// सङ्खो अत्तरञ्ज्जे/ अत्तम्मञ्ज्जे/उपसम्पातेति/ आयसमा
तिससत्ततेन उपचमायेन// यस्सायसमाโต खममति// अत्तरस्स जे/
अत्तम्मस्स जे/ उपसम्पत्ता आयसमा तिससत्ततेन उपचमायेन//
सो तुण्हस्स// यस्स/ नक्खममति// सो ภาเสยยะ//

ตะติยัมปิ/ เอตะมัตถัง วะทามิ// สุณาตุ/ เม ภันเต สั้งโฆ// อะยัญจะ อุตตะโร/
อะยัญจะ อุตตะโม/ आयसमा तिससत्तस उपसम्पतापेक्खा// परिसुत्था
अन्तरायिगेहि रम्महेहि// परिपुण्णमिमसं पत्तजिवरं// अत्तरो जे/
अत्तरो जे/ सङ्खं उपसम्पत्तं यजन्ति/ आयसमा तिससत्ततेन
उपचमायेन// सङ्खो अत्तरञ्ज्जे/ अत्तम्मञ्ज्जे/उपसम्पातेति/ आयसमा
तिससत्ततेन उपचमायेन// यस्सायसमाโต खममति// अत्तरस्स जे/
अत्तम्मस्स जे/ उपसम्पत्ता आयसमा तिससत्ततेन उपचमायेन//
सो तुण्हस्स// यस्स/ नक्खममति// सो ภาเสยยะ//

อุปสัมปันนา สังฆะเน/ อุตตะโร จะ/ อุตตะโม จะ/ อายัสสะมา ติสสทัตเตนะ
อุปชฌายะเน// ขะมะติ/ สังฆัสสะ// ตัสมา ตุณ्हี// เอวะเมตัง ธาระยามิ//ฯ

การลงเวลาสำเร็จความเป็นภิกษุภาวะ

เมื่อพระกรรมวาจาจารย์สวดญัตติจตุตถกรรมวาจาถึงคำว่า “โสภาเสยยะ”
ครั้งที่ ๓ แล้ว

พระอุปัชฌาย์พึงลงเวลาที่อุปสัมปทาเปกข์สำเร็จความเป็นภิกษุภาวะใน
พระพุทธานุสาสน์แล้ว

การบอกอนุศาสน์

เมื่อพระกรรมวาจาจารย์ สวดญัตติจตุตถกรรมวาจาถึงคำว่า “เอวะเมตัง
ธาระยามิ” แล้ว เป็นอันจบญัตติจตุตถกรรมวาจาในการทำอุปสมบทกรรมแล้ว
พระภิกษุใหม่นั้น พึงนำพียงบาตรออกจากตัววางไว้ข้างซ้ายมือ นั่งพับเพียบประณมมือ
ตั้งใจคอยรับฟังการบอกอนุศาสน์ซึ่งพระอุปัชฌาย์ จะบอกเอง หรือ จะมอบให้
พระกรรมวาจาจารย์ หรือ พระอนุสาวนาจารย์บอกแทนก็ได้ ตามความเหมาะสมต่อไป

ก่อนแต่จะบอกอนุศาสน์เป็นภาษาบาลีนั้น พระอุปัชฌาย์ หรือพระ
กรรมวาจาจารย์ หรือพระอนุสาวนาจารย์ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้บอกอนุศาสน์แทน
พึงกล่าวสรุปสอนโดยย่อ ดังนี้

“สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้ว่า เมื่อเสร็จกิจอุปสมบทแล้ว ให้บอก
อนุศาสน์สอนนวกภิกษุ อนุศาสน์มี ๘ ประการ แบ่งเป็นนิสสัย ๔ อกรณียกิจ ๔ ฯ
เครื่องอาศัยของบรรพชิต เรียกว่า นิสัย ๓ ก็แล นิสัย ๔ นั้น คือ เทียบวิณฑบาต
นุ่งห่มผ้าบังสุกุล อยู่โคนไม้ ฉันทาตองด้วยน้ำมูลรณะ รวม ๔ นี้ เป็นเครื่องอาศัย
ของบรรพชิต ๓ สิ่งที่บรรพชิตทำไม่ได้ เรียกว่า อกรณียกิจ ๓ ก็แล อกรณียกิจ ๔ นั้น

คือ เสพเมถุน ลักทรัพย์ ฆ่าสัตว์ อดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน รวม ๔ นี้ บรรพชิตทำไม่ได้
ต่อไปจักสอนด้วยภาษาพระบาลี ซึ่งมีความสัจเชิงปดงอธิบายมาแล้วนั้น ฯ

คำบอกอนุศาสน์แบบเดิม

ดาวะเทวะ ฉายา เมตัพพา/ อุตูปปะมาณัง อาจิกขิตัพพัง// ทิวะสะภาโค
อาจิกขิตัพโพ// สังคีติ อาจิกขิตัพพา// จัตตาริ นิสสะยา อาจิกขิตัพพา//
จัตตาริ จะ อะกะระณียานิ อาจิกขิตัพพานีติ// หิทัง อุปะสัมปะทายะ ปัจฉิมะกัจจิง
กะคะวะตา วุตตัง// ตันทานิ มะยา เต อุปัชฌายะนะ สะตา ตะทาจิกขะเนนะ
อะนุกาตัพพัง โหติ// ตันเต สักกัจจิง โสตัพพัง// พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า
“อามะ ภัันเต”

หมายเหตุ ๑. ถ้าบอกแทนพระอุปัชฌาย์ ฟังเพิ่มคำว่าว่า “อาณัตเตนะ สะตา”

๒. ถ้าบอกแก่พระภิกษุใหม่หลายรูป ฟังเปลี่ยนคำว่าว่า “ตันเต” เป็น
“ตัง โว”

เมื่อพระภิกษุใหม่กล่าวรับคำจบแล้ว พระอุปัชฌาย์หรือผู้แทนฟังบอกอนุศาสน์ต่อไป
ดังนี้

คำบอกอนุศาสน์

(๑) ปิณทียาโลปะโกชะนัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุตสาโห
กะระณียो// อะติเรกะลาโ/ สังฆะภัตตัง อุทเทสะภัตตัง นิมนตะนัง สะลากะภัตตัง
ปักขิกัง อุปะสะถิกัง ปาฏิปะทิกัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า “อามะ ภัันเต”

(๒) ปังสุกุละจีวะรัง นิสสาเย ปัพพัชชา// ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุตสาโห
กะระณียो// อะติเรกะลาโ/ ไชมัง กัปปาสิกัง โกเสยยัง กัมพะลัง สาณัง ภัังคัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า “อามะ ภัันเต”

(๓) รุกขะมุละเสนาสะนัง นิสายะ ปัพพัชชา// ตัตถะ ๒ ยาวะชีวัง อุตสาโ
กะระณียो// อะติเรกะลาโก/ วิหาโร อัทธะโยโค ปาสาโท หัมมียัง คุหา//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต”

(๔) ปุติมุตตะเภสัชชัง นิสายะ ปัพพัชชา// ตัตถะ ๒ ยาวะชีวัง อุตสาโ
กะระณียो// อะติเรกะลาโก/ สัปปี นะวะนีตัง เตลัง มะรุ ฌาณิตัง

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต”

(๕) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา เมถุโน ธัมโม นะ ปะฏิเสวิตัพโพ/ อันตะมะโส
ติรัจฉานะคะตายะปี// โย ภิกขุ เมถุนัง ธัมมัง ปะฏิเสวะติ/ อัสสะมะโณ โหติ
อะสัถ์ยะปุตติโย// เสยยะถาปี นามะ ปุริโส สีลัจฉินโน อะภัพโพ เตนะ
สะรีระพันธะเนนะ ชีวิตุง// เอวะเมวะ ภิกขุ เมถุนัง ธัมมัง ปะฏิเสวิตวา/
อัสสะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย// ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต”

(๖) อุปะสัมป็นเนนะ ภิกขุณา อะทินนัง เถยยะสังขาตัง นะ อาทาตัพพัง/
อันตะมะโส ทิณะสะลากัง อุปาทายะ// โย ภิกขุ ปาทัง วา ปาทาระหัง วา
อะติเรกะปาตัง วา อะทินนัง เถยยะสังขาตัง อาทียะติ/ อัสสะมะโณ โหติ
อะสัถ์ยะปุตติโย// เสยยะถาปี นามะ ปันฑุปะลาโส พันธะนา ปะมุตโต อะภัพโพ
หะริตัตตายะ// เอวะเมวะ ภิกขุ ปาทัง วา ปาทาระหัง วา อะติเรกะปาตัง วา
อะทินนัง เถยยะสังขาตัง อาทียิต์วา/ อัสสะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย// ตันเต
ยาวะชีวัง อะกะระณียัง//

พระภิกษุใหม่ ฟังกล่าวรับคำว่า “อามะ ภันเต”

(๗) อุปะสัมปันเนนะ ภิกขุณา สัญจิจจะ ปาโณ ชีวิตา นะ โวโรเปตัพโพ/
อันตะมะโส กุณละกิปิลลิกัง อุปาทายะ// โย ภิกขุ สัจจิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชีวิตา
โวโรเปติ/ อันตะมะโส คัพพะปาตะนัง อุปาทายะ// อัสมะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติ
โย// เสยยะถาปิ นามะ ปุณฺณสิลา ทวีธา ภินนา อัมปะณิสันธิกา โหติ// เอวะเมวะ ภิกขุ
สัจจิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชีวิตา โวโรเปตวา/ อัสมะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย//
ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียัง//

พระภิกษุใหม่ พึงกล่าวรับคำว่า “อามะ ภัณฑะ”

(๘) อุปะสัมปันเนนะ ภิกขุณา อุตตะริมะนุสสะธัมโม นะ อุลละปิตัพโพ/
อันตะมะโส สญฺญาคาเร อะภีระมามีติ// โย ภิกขุ ปาปิจโณ อิจฉาปะกะโต อะสันตัง
อะภุตัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง อุลละปะติ/ ฌานัง วา วิโมกขัง วา สะมาธิง วา สะมา
ปัตติง วา มัคคัง วา ฆะลัง วา// อัสมะมะโณ โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย// เสยยะถาปิ
นามะ ตาโล มัตถะกัจฉินโน อะภัพโพ ปุณะ วิรุฬฺหิยา// เอวะเมวะ ภิกขุ ปาปิจโณ
อิจฉาปะกะโต อะสันตัง อะภุตัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง อุลละปิตวา/ อัสมะมะโณ
โหติ อะสัถ์ยะปุตติโย// ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียันติ//

พระภิกษุใหม่ พึงกล่าวรับคำว่า “อามะ ภัณฑะ” แล้วลุกขึ้นนั่งคุกเข่า ประณมมือ
กราบพระอุปัชฌาย์ ๓ ครั้ง

พิธีการให้บรรพชาอุปสมบทแบบเดิม

- จบบริบูรณ์ -

หมายเหตุ

ถ้าบอกอนุศาสน์แก่พระภิกษุใหม่พร้อมกันตั้งแต่ ๒ รูปขึ้นขึ้นไป

พึงเปลี่ยนคำว่า “เต” เป็น “โว”

เปลี่ยนคำว่า “ตันเต” เป็น “ตังโว” ในที่ทุกแห่ง

รายละเอียดการสอบภาคปฏิบัติ เพื่อพิจารณาก่อนสรุปผลสอบ

(ก) ขอสอบวิธีการให้บรรพชาอุปสมบทแบบเดิม (อุกาสะ) ☐

เริ่มเวลา.....น.

(ข) ขอสอบวิธีการให้บรรพชาอุปสมบทแบบใหม่ (เอสาหัง) ☐

เสร็จสิ้นเวลา.....น.

ที่	การสอบ	ผลการสอบ		หมายเหตุ
		ผ่าน	ไม่ผ่าน	ให้ระบุเหตุผลที่ไม่ให้ผ่าน
๑	การกล่าวคำขอบรรพชา			
๒	คำขอไตรสรณคมน์และศีล			
๓	การให้ไตรสรณคมน์และศีล			
๔	การขอนิสัง			
๕	การสวดกรรมวาจาสมมติตน เพื่อสอนซ้อมอุปสัมปทาเปกข์ เดี่ยว/คู่			
๖	คำสวดสอนซ้อม			
๗	กรรมวาจาเรียกอุปสัมปทาเปกข์หมู่สงฆ์ เดี่ยว/คู่			
๘	คำขออุปสมบท			
๙	กรรมวาจาสมมติตนเพื่อสอบถามอันตรายิกกรรม อุปสัมปทาเปกข์ เดี่ยว/คู่			
๑๐	คำสวดถามอันตรายิกกรรม			
๑๑	ญัตติจตุตถกรรมวาจาอุปสมบทเดี่ยว			
๑๒	ญัตติจตุตถกรรมวาจาอุปสมบทคู่			
๑๓	การบอกอนุศาสน์			
๑๔	นิสัง ข้อ ๑			
๑๕	นิสัง ข้อ ๒			
๑๖	นิสัง ข้อ ๓			
๑๗	นิสัง ข้อ ๔			
๑๘	อกรณียกิจ ข้อ ๑			
๑๙	อกรณียกิจ ข้อ ๒			
๒๐	อกรณียกิจ ข้อ ๓			
๒๑	อกรณียกิจ ข้อ ๔			

ลงชื่อ.....กรรมการผู้ฝึกซ้อมอบรม

(.....)

ตารางการฝึกซ้อมหรือสอบความรู้พระกรรมวาจาจารย์
ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอห้วยยอด
ระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔
ณ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด วัดน้ำพราย ตำบลปากคม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

วัน เดือน ปี / เวลา	๑๒.๓๐ - ๑๓.๓๐ น.	๑๓.๓๐ - ๑๔.๓๐ น.	๑๔.๓๐ - ๑๕.๓๐ น.	๑๕.๓๐ - ๑๗.๐๐ น.
๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔	พิธีเปิดประชุม / ปฐมนิเทศ โดย พระครูวิริยกิจโสภิต เจ้าคณะอำเภอห้วยยอด พระครูอรุณธรรมวิมล เจ้าคณะตำบลเขาอก ถวายรายงาน	บรรยาย กฏา ๑๗ ตอนที่ ๑ โดย พระครูจันทิตถิลคุณ เจ้าคณะตำบลลำภูรา	บรรยายพิเศษ โดย พระครูกิตติญาณวิมล ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบลลำภูรา	สอบภาคปฏิบัติ โดย เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และพระเถระ
๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔	บรรยายพิเศษ โดย พระครูโกศลวิธธรรม รองเจ้าคณะอำเภอห้วยยอด	บรรยาย กฏา ๑๗ ตอนจบ โดย พระครูจันทิตถิลคุณ เจ้าคณะตำบลลำภูรา	บรรยายพิเศษ โดย พระครูอาทรจันทคุณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบลห้วยนาง	สอบภาคปฏิบัติ โดย เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และพระเถระ
๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔	บรรยายพิเศษ โดย พระครูอรุณธรรมวิมล เจ้าคณะตำบลเขาอก	บรรยายพิเศษ โดย นายพงศ์พล โยธินทวี ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดตรัง	สาธิตพิธีอุปสมบทกรรม โดย พระครูจันทิตถิลคุณ พระครูอรุณธรรมวิมล พระครูจันทิตถิลคุณ	พิธีปัจฉิมนิเทศ / มอบวุฒิบัตร โดย พระครูวิริยกิจโสภิต เจ้าคณะอำเภอห้วยยอด พระครูอรุณธรรมวิมล เจ้าคณะตำบลเขาอก ถวายรายงาน

Ms. Somporn
(พระครูอรุณธรรมวิมล)
ผู้รับผิดชอบโครงการ

“ วาจาที่ออกปากจากพระกรรมวาชาจารย์ ”

คือ วาจาแห่งสังฆกรรม

ต้องเปี่ยมด้วยสติ ศรัทธา

และความรับผิดชอบ ”

พระครูวิริยกิจโสภิต

(ประทีปย์ อารทวิริโย)

เจ้าอาวาสวัดน้ำพราย เจ้าคณะอำเภอห้วยยอด